

EGYENLŐSÉG

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA * MEGJELNIK HETENKÉNT EGYSZER

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, V, LIPÓT-KÖRUT 26. SZÁM
(FÉLEMELET) ** TELEFONSZÁMOK:
SZERKESZTŐSÉG, KIADÓHIVATAL ÉS KÖNYV-
KIADÓVÁLLALAT 95-28, NYOMDA 98-70

SZERKESZTETTE 1898-1915
SZABOLCSI MIKSA
SZERKESZTŐ
DR. SZABOLCSI LAJOS

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK: EGÉSZ ÉVRE
250 KORONA, FÉL ÉVRE 125 KORONA,
** NEGYED ÉVRE 65 KORONA
HIRDETÉSEK FELVÉTELNEK A KIADÓ-
HIVATALBAN: V, LIPÓT-KÖRUT 26. SZÁM

Hevesi Simon ünnepi beszédéből:

„... Meghajtom a zsidóság zászlaját előttetek! Állásotokból elűzött zsidó közhivatalnokok, polgármesterek, tanácsnokok, tanítók! Ti felemelt fejjel vallástokra büszkén távoztatok helyetekről és minden kísértés közt megmaradtatok zsidóknak! ...”

Egyes szám **6** (hat) korona

Uj Trianon

Uj konszolidáció készül,

A kormányzó nyilatkozatában kijelentette, hogy a magyar zsidók és a többi magyarok között immár nem tesznek különbséget s hogy vannak itt olyan zsidók, akikről Öföméltóságának olyan nagyszerű a véleménye, hogy Öföméltósága mérföldeket is megtenne, csak hogy üdvözölhesse őket. A külügyminiszter szintén nyilatkozott és nagyjából ugyanezt mondotta. A miniszterelnök néhány hét előtt a nemzetgyűlésen leintette és rövid leckében fészesítette Budavári Lászlót, aki intranzigens cselekvésre buzdította a kormányt. A tábori püspökről közlemények jelentek meg a lapokban, amelyekből az olvasó azt a benyomást nyerhette, hogy a püspök ur és a zsidók között nyájas a viszony. A kultuszminiszter már régebben kijelentette, hogy pontosan fog ügyelni arra, hogy a numerus clausus szabta kereteken belül a zsidók jogai tiszteletben tartassanak s elismerte, hogy a zsidóknak joguk van annyi iskolát állítani, amennyit akarnak. Az egyetemi igazoló bizottságokban a tanároknak sikerült a karhatalmiakkal szemben tulsulyra jutni. Pfeiffer Ignácot visszahívta a műegyetem. Bangha páter feltűnést keltő beszédében támadt a kurzuslovagokra, akik számára a kereszténység csak üres jelszó, világnézleti s erkölcsi tartalom nélkül és hangos antiszemita propaganda helyett, csöndes és alapos keresztény munkát követelt elvtársaitól. A beszédnek súlyt adott, hogy elhangzása után a kurzuslapoktól elbocsátották a hangos antiszemita agitátorokat: Kádár Lehel, Lendvai Istvánt és Krüger Aladárt és a Nemzeti Újság szerkesztését dr. Szabó Lászlóra bízta. Friedrich István még a Tisza-tárgyaláson hangsúlyozta, hogy ő soha életében nem volt antiszemita. A kispapok új programján a zsidókérdés már nem is szerepel. Pécsen erőszakoskodás alig fordult elő. A mohácsi kilengéseket hamarosan egyensúlyi helyzet váltotta fel. A dunatiszaközi kormánybiztos tényleg megkezdte működését. Héjjas Iván Felsőőrön karonfogva sétál az utcán házigazdájával: Kohn korcsmárossal. Korányi volt pénzügyminiszter, az O. K. H. elnöke hevesen kikelt az álszövetkezetek s a kurzuspanamistái ellen s pártjára állt a legitim kereskedelemnek. A Nemzeti Hitelintézet zsidó tőkésekkel fuzionált.

A szimptomákat ezzel a felsorolással korántsem merítettük ki.

Igy beszél a kéz.

Mi nem vagyunk boszniallok és az antiszemita propagandának egyik vádjá az volt ellenünk, hogy könnyen felejtünk és könnyen meg is bocsájtunk. De ehhez a békekötéshez lenne egy szavunk.

Egy másik békekötéshez hasonlít ez a béke, egy másik konszolidációhoz: A trianonihoz. Az beszélt úgy hozzánk, a magyarsághoz, mint ahogyan ez a mostani konszolidáció nyájasodik velünk, zsidókkal. Mintán letiport, kifosztott, meggyalázott, eheli harmincadjára juttatott, mintán elvágta izmainkat, létlén nézte kiszípoloztatásunkat, a pusztulás lejtőjére kergetett, az entente így szólt hozzánk, négy halálos sebből: Erdélyből, a Bánátból, a Felföldből, Nyugatmagyarországból vérző magyarokhoz; most már nem haragszom rád, keblemre ölellek magyaram, kössünk békét.

De vajjon lehet-e békét kötni? Lehet-e békét kötni letiportan, meggyalázottan, kifosztottan azokkal, akik letiportak, meggyaláztak, kifosztottak? Lehet-e? Mi azt hisszük: nem lehet. Az irrendenta, magyarul: soha be nem heggedő seb örökös lázban tartja a szervezetet, az elvesztett jogokat követeli, örökké gyöttri, marja, kinozza, megnyugodni, feledni, megbékélni nem engedi.

Aki igazi békét akar kötni velünk, elsőben is gyógyítsa be sebeinket. Előbb adják vissza jogainkat, melyeket a magyar törvény biztosít számunkra.

Az a béke azonban, amelyet az antiszemiták velünk, legázolt zsidókkal kötni akarnak: trianoni béke. Az erőszaké. Papirrongy. Nem enyhülést adó szer, de fullánk, mérgezett tőr. Az antiszemiták között megtévedt magyarok is vannak. Gondoljanak arra, hogy ők ugyanazt akarják tőlünk, amit a magyarságtól az entente akar. És gondoljanak arra, — mi is csak emberek vagyunk, akárcsak ők — gondoljanak arra, hogy mit érez Csonkamagyarország az entente iránt?

Szabályos igazoltatás

Minden jogállam bevett szokása, hogy vasúti állomásokon a gyanus elemeket figyelik. Nem csodálható tehát, hogy Celldömölkön szeptember huszonhetedikén éjjel tizenkét órakor Csiki Lajos rendőr több gyanus embert igazoltatott. Munkája közben eljutott Benedek Zsigmond hatvanöt százalékos hadirokkanthoz. A kötelességét teljesítő rendőr az igazoltatást így kezdte:

— Vallása?

— Zsidó!

— Ugy mondd, hogy bűdös zsidó! — és máris arcába vágott és a hasába rugott a szerencsétlennek.

Kétséget sem szenved, hogy ez a hadirokkanat gyanus közbiztonsági szempontból és így indokolt, hogy a rendőr bevitte az őrszobába. Itt a rendnek lelkiismeretes őre, mindenekelőtt újra véresre verte. Reggel négy órakor páratlan emberi jószágról tanuságot téve, megmosdatta a félholtra vert embert és kivitte az állomásra. A rendre fanatikusan ügyelő Csiki Lajos ott maradt az állomáson, amíg a vonat ki nem robogott, hogy meggyőződjék róla, hogy a veszedelmes ember elhagyja-e végre a várost.

A vonat elment és Benedek a legközelebbi állomáson leszállott. Később igazoltatott Celldömölkre. Ezzel kétségtelenül bebizonyította, hogy gyanus elem. Tudniillik a járőröknek akart látleletet fölvetetni. A hatósági orvos, — nagyon helyesen — megtagadta a látlelet kiadását, mert nem volt ott a tett színhelye, tehát nem foglalhat semmit írásba. Benedek Zsigmond, veszedelmessége végső fokán elment a rendőrkapitányságra és följelentést tett. Jegyzőkönyvet vettek föl. Csiki rendőr mindent tagadott, nem is látta sohasem Benedeket.

Aranyat, ezüstöt, briliánsot vesz és elad a legmagasabb napi árral
Friedländer Ármin arany és ékszerárú gyár VII. ker.
Dohány-u. 1/a. Templommal szemben.

Draskovics Ivánnak szabad . . .

Draskovics Iván grófról nem mi írunk először. Az első cikket Lingauer Albin képviselő írta róla. Lingauer Albin ahhoz a politikai párthoz tartozik, amely két év óta nemzetgyűlésen és parlamenten kívül, népgyűlésen és sajtóban, belföldön és külföldön, a frankfurti katolikus nagygyűlésen és a francia Tharaud-fivéreknek azt hirdette, hogy a zsidók hazafiatlanok, sőt hazaárulók, nemzetietlenek, talajtalanok, bevándoroltak, idegenek. Lingauer Albin azt írja meg Draskovics grófról, aki a roppant terjedelmű sellyei uradalom tulajdonosa, hogy a szerb megszállás alatt deputációval járt a belgrádi kormányhoz, kérve, hogy ezek csatolják végleg Baranyát Szerbiához. Draskovics Iván ellen semmiféle eljárás nem indult meg és mi készséggel megállapítjuk, hogy az a csekélység, amikor valaki elmegy egy ellenséges állam kormányához, ugyanakkor felveszi az ellenséges államnak a honpolgárságát és az ellenséges kormányt megkéri, hogy hazájának egy jelentékeny területét csatolják le, hogy ez a csekélység valóban egymagában elégtelen arra, hogy bármiféle bűncselekményt megállapítson. Patacsi Dénesnél is egymagában elégtelen volt az izgatáshoz az a kis elszólása, hogy a szerbeket Pécsre a zsidók hozták be és ők fogadták virággal a megszálló csapatokat. Mi nem is kívánhatjuk, hogy Draskovics Ivánt ezért a csekélységért felelősségre vonják, csak megállapítjuk: *Ha Draskovics Iván ur véletlenül zsidó volna, akkor ma már az összes Draskovicsok, valamennyi Iván és minden gróf hazátlan bitang és elvetemült hazaáruló volna.*

Lingauer Albin kevésbé elnéző, mint mi vagyunk és fennakad azon, hogy Zalaegerszegen és Hajmáskéren sok szegény megtévesztett, hibába belekényszerített munkás ember (tegyük hozzá: és zsidó) ül vagy két esztendő óta sokkal kisebb elté-

velyedésért. Mi megértjük az elbánásnak ezt a különbségét. A súlyosabb elbánás ezekkel a hajmáskéri és zalaegerszegi internáltakkal szemben azért volt szükséges, mert ők nem lévén tagjai az ugynevezett jó társaságnak, velük szemben a bírói büntetésnél sokkal súlyosabb társadalmi és társasági büntetés eszköze nem alkalmazható. Draskovics Iván grófnak minden fegyháznál és internálásnál bizonyára sokkal jobban fáj az a büntetés, mely őt akkor érte, amikor Soós tábornok sellyei tartózkodása alkalmával a gróf látogatását nem fogadta. Ez a büntetés teljesen megnyugtathat mindekit, aki az igazságos büntetés mértékét abban látja, hogy a bűnös a társadalom részéről az elképzelhető legsúlyosabb megtorlást és megaláztatást szenvedje el.

Mi is társadalmi és társasági szempontból kívánjuk bírálni Draskovics gróf „eltévelyedését” és megállapítjuk a következőket: Draskovics Iván társadalmi állására nézve: gróf, magyar főúr, aki a magyar közjog szerint, születésénél fogva, a törvényhozás felső házában örökös tagja. A magyar magánjog abban a kiváltságban részesíti őt, hogy hitbizományt alapíthasson. Draskovics Iván urnak több ezer hold földje van és így a fizikai értelemben vett haza tekintélyes területe a hatalmában van. Akié a föld, azé az ország, így tartja a mondás és így Draskovics Iván annak az eszmei hazának is részese, amely a holt területet eleven hatalommá teszi. Draskovics Iván nem hazátlan, átfutó idegen s ha nem is Árpáddal jöttek be az ősei, bizonyára évszázadok óta itt lakik a családja ezen a földön és a Draskovicsok erős és mély gyökereket vertek a magyar talajban. Több ezer holdas gyökerei vannak a Draskovicsoknak, amely gyökerek a magyar föld nedvéből, a magyar jog kiváltságaiból és a magyar állami hatalom tekintélyéből táplálkoztak. Mi eddig azt hittük, hogy aki ilyen gyökerekkel vert talajt a magyar földön, abban magyar érzéssé, hazafias

Jom hipur-es!

— Morris Rosenfeld. —

Mély, méla gyász. Az imaház
Falára est borul.
Lihegve, busan áll a kar,
A dal sirásba ful.

Hamvában ég a mécsvilág,
Már leskel a sötét,
Az éj lezárja szomorun
Fáradt szemöldökét.

Az agy nehéz, ő-lámpán
Nagy könyecsepp feketén,
Nem tart soká', tiz vers talán
S az ünnep véget ér.

A „Nilah” fölsír csendesen,
A mécs elhamvadott.
Száz ajk sóhajt: „Jövre majd . . .”
Csönd van. Magam vagyok.

S megállok az oltár előtt
Szivembe árny suhan:
Ha becsukják a nagy kaput,
Mi lesz velünk, Uram?

Turóczi József.

Fáklyatánc a jeruzsálemi templomban

(Mint írja le a talmud a régi szukosz ünnepet?)

A talmudi sátorosünnep, a második templom idejében, mesebeli pompával és fénnel folyt le. Tudvalevőleg a talmudnak egész külön kötete szól a sátorosünnepről, a „Szukah” című. Jeruzsálem utcáit rendkívüli módon élénkítette az ünnep. Itt is, ott is *lulavokkal* diszelgő embereket lehetett látni és Rabbi Meir kiemeli, hogy a *lulavok arany fonalakkal voltak átkötve*. Mások a főváros mellett fekvő kis faluba, Mocába siettek, melynek erdeiből a fűzfavesszőket gyűjtötték, hogy a templom oltárt diszítsék velük. A jeruzsálemi férfiakról általában dicsérőleg jegyzi fel a talmud, hogy az ünnep alatt bárhová mentek, velük volt mindig az ünnepi csokor.

A templomban áldozatképen összesen 70 tulkot mutattak be az ünnep alatt és a hódoló körmeneteken kívül minden reggel külön ünnepi szertartás volt: a *vizöntés* (Niszuch hamajim).

Egy pap ugyanis minden reggel az ünnep alatt hatalmas aranyedénnyel lement a Siloah forrásához, megtöltötte az edényt vízzel és így tért vissza a városba. Trombiták és kürtök fogadták a kapunál. A pap zenével vonult be a templomba és ráöntötte a vizet az oltárra, melyen két ezüst csésze fogta fel azt. A szertartásnál nagyon is vigyázni kellett. Kiáltották is a pap felé a vizöntésnél: „*Hagbe jodcho!*” (Magasra a kezedet!) Mert egyszer megtörtént, hogy a pap keze reszketett és a vizet lábaira öntötte. A feldühödött nép erre az ügyetlent, — akit eretneknek tartottak, — megdobálta eszrog-

önfeláldozással, a magyarság földjéhez, évezredek fűsárához és örökkévaló igényeihez való törhetetlen ragaszkodással szellemült át az emberi önzés és hogy a kötelek ilyen szövevénye és ereje végre is képes volt arra, hogy még idegenből idekerült családok fiaiban is teljessé egészítse ki az áthasonulást, vagy ahogy velünk, zsidókkal szemben mondják: az asszimilációt.

Draskovics Iván grófról rosszalólag megállapíthatjuk, hogy a történelmi érdekeknek egész szövevénye sem tudta őt asszimilálni. Draskovics gróf még annyira sem asszimilálódott, mint dr. Pfeifer Izák pécsi rabbi, aki ugyanabban az időben éppen azt kérte a megszálló hatalomtól, hogy ~~Banayát~~ adják vissza a magyarságnak. Draskovics gróf annyira sem tudott asszimilálódni, mint Szilágyi Nándor tanító, aki meghalt, mert nem tudta Csonka-magyarország földrajzát tanítani. Iván nem asszimilálódott annyira sem, mint Spira Teréz, akit a csehek halálra ítélték, mert Kassán kémkedett a magyarok részére. Nem asszimilálódott annyira sem, mint dr. Widder Márk, akit kitétek az átkasból, mert nem engedte a magyar felvidéki iskolák magyar tanítási nyelvét megváltoztatni, mint a bajai és vágújhegyi zsidó tanítók, akik földönfutókká lettek, mert nem engedtek a magyarságukból, mint Habersfeld Ignác 11 éves fiacskája, akit agyonlőtt a cseh őr, mert a himnuszot énekelt; mint a trencsényi magyarok, akik semmiféle tiltó rendelkezés ellenére sem akarnak más nyelven beszélni, mint magyarul. Draskovics Iván nem asszimilálódott annyira sem, mint dr. Kecskeméti Lipót, a nagyváradiak hazafias papja és mint a többiek, akiket ismerünk és akiket még nem ismerünk, kik már bevonultak a mártírok történetébe és a névtelenek és mind az a sok szenvedő zsidó, akinek nem volt ezer hold földje, aki nem volt gróf és aki mégis egészen a mártíromságig magyar volt.

A hajdani szukósznak még egy gyönyörű szertartását akarjuk itt ismertetni. Ez a *fáklyás-táncmenet*. (Szimchath beth hasoéva, vagyis a merítés házának ünnepe.)

Az első nap estéjén játszódtott le ez a templom egy csarnokában, melyt a „*őők csarnokának*” nevezték. Itt óriási arany kandelláberék égtek, ötven rőf magasak, mindegyiken négy tálca, melyeket olajjal kellett megtölteni. Hatalmas létrákon kuszták fel oda a fiatal papok és az aranytányérokba olajat öntöttek, majd a papi ruhákból készített kanócokat lángalobbantották. Oly világosság áradt ki a csarnokból, hogy nem volt ház Jeruzsálemben, melyet a nagy fény be ne ragyogott volna. Ezután megkezdődött a *fáklyatánc*. A jámborok, fáklyákkal a kezükben, táncra kerekedtek, himnuszt daloltak, a leviták pedig elhelyezkedtek a tizenöt márványlépcsőn, melyek a nők csarnokának bejáratát alkották. És megszólaltak hangszereik: a citerák, hárfák, cimbalmok és kürtök, a kapun pedig, egész fön, két pap állott trombitákkal. És a fáklyás táncmenet így indult el a templom csarnokain át. A talmud bánatosan mondja: aki ezt a szertartást nem látta, nem látott még ünnepséget, igazi örömet, soha életében...

Ez a fáklyatánc olyan népi ünnep volt, melyen nagy és kicsiny, tudós és tudatlan, egyaránt részt vett. Az öröm általános volt. A nagy Rábi Simon ben Gamlielről is feljegyezték, hogy tánc közben nyolc fáklyát dobált a magasba, mint valami bűvész és valamennyit elkapta, anélkül, hogy összeütköztek volna. A bölcs Jehósua ben Chanania pedig elmondta, hogy e szertartás napján egy teljes napig nem volt megállás, pihenés az ünnepségekben, az áldozatban, az istentiszteletben.

Hadd említsünk még a talmudból (Szóta traktátusa

Miért halt meg Ábrahám Dávid?

Özv. Ábrahám Dávidné a miskolci uzsorabíróság elé került, mert korcsmájában 180 koronáért adta a vaj kilóját. A vádat Horkay Ferenc dr. kir. ügyész képviselte.

A vádlott azzal védekezett, hogy ő is drágábban jutott a vajhoz a megállapított árnál és a vaj teavaj volt, amelynek kilóját a hatóság is 155 koronában állapította meg. Ábrahámné bemutatta az iparigazolványát is.

Dr. Horkay Ferenc ügyész vádbeszédében erős szavakkal ostorozta az árdrágítási visszaéléseket. Az a vaj nem teavaj, hanem közönséges vaj volt — ugyanond — amelyet a vádlott piszkos üzletében a közönséget kiuzsorázva árusított. Az ilyen visszaélőknek nincs helye ebben az országban, menjen vissza a vádlott oda, ahonnan származott, mert ennek a fajtának lehetetlenné kell tenni a megélhetését is.

A védő rámutatott arra, hogy ennek a darabokra lépett országnak ugyanis az a baja, hogy a gyűlölködés eszközeivel keresik az igazságot, holott mit sem ér az a törvény, amelyben nem az igazság lelke él. Majd elmondotta a következő esetet:

1920 január 17-én éjjel két órakor, a havas téli éjszakában, egy szekér haladt végig Szerencsen, amelyen a kocsis mellett egy miskolci kereskedő ült. A kocsiban egy hordó szesz volt, amelyet Miskolcra akartak szállítani. Amikor kijutottak a piacra, hat ismeretlen felfegyverzett ember ugrott elő. Az egyik megkérdezte a kereskedőt, hogy milyen vallású?

— Láthatják a szakállamról, hogy zsidó vagyok, — válaszolt ez.

A hat ember erre megragadta a kereskedőt és az egyik fejbeszurta. Ezután megfogták a haldokló embert és elcipelték. A kocsisnak megparancsolták, hogy azonnal hajtson el. Három nap múlva Szerencs befagyott palátja mellett játszó iskolás gyermekek közben megtalálták félig befagyva a kereskedőt, aki élt még akkor, csak azután lehelte ki lelkét.

41/a.) egy megkapó szukósz-jelenetet. A mózesi parancsnak értelmében, minden nyolcadik esztendőben, szukósz első napján, magának a zsidók királyának kellett a tórától felolvasnia. Ez úgy történt meg, hogy a templom előcsarnokában hatalmas katedrát emeltek. Ott foglalt helyet a király. Nagy ünnepélyességgel juttatták el hozzá a tórát; a templom hivatalnokai előbb, emelkedő rangsoraik szerint, egymás kezébe adták, míg a főpaphoz jutott, ki átnyújtotta azt a királynak. A király rendszert állva fogadta a szentírást, majd helyet foglalt és hozzátartott a felolvasáshoz. Agrippa király, kit dicsérték is ezért a bölcsesség, azonban állva olvasott. Midőn ahhoz a helyhez érkezett, mely meghagyja Izraelnek, hogy ne tegyen meg idegent királynak maga fölé, — könybelábadtak Agrippa szeméi. Ő is idegen volt, csak anyai részről zsidó származású. De a nép, látva a könyező királyt, egy hanggal kiáltott fel: Ne félj, Agrippa! Achinu atto! Achinu atto! (Testvérünk vagy!)

Meg akarjuk még röviden említeni, hogy a zsidó középkor legendaköltészete, a kabala is át-meg átfonta a sátorosünnepet is a maga csodás aranyzálaival. A sátor elsőrangú kabbalisztikus jelkép, az Isten sátra: a béke és szeretet. És a szukka mindenekelőtt az igazak sátrára emlékeztet, melyet a legenda szerint az Ur majd az idők végén felút hivei számára, a Leviáthán bőréből készítvén örökkévaló falait. Chaszideus hitek a sátraikban tartott lakomán elfogódott szívvel hívják és várják esténként az aszpizt, (vendég, aszpiz talmudi szó a latin hospesből), az ősök szellemeit, hogy a kabbalisztikus hívásra, a sátor szellős tetején át láthatatlanul megjelenjenek és résztvegyenek a lakomán. Minden este más-más sor. A hét estén hét ősz szellem keresi fel a sátraikat...

Szabolcsi Lajos,

Ennek a szerencsétlen embernek az özvegye Ábrahám Dávidné és ennek az árvái az az öt gyermek, akiket Ábrahámné keresményével eltart.

Ábrahám, mint jó hazafi és mint vallásos zsidó élt és úgy halt meg, mint egy hős. Most mi történt?

Ez a szegény özvegy, aki egyedül maradt árváival, nem adta erkölcstelenségre a fejét, hanem munkából, keresményéből akarja fenntartani magát. Ez olyan nagy bűn? Rámutatott a védő, hogy az aszszonynak engedélye van és csupán a beszerzés körüli költségtöbbletet számította fel.

Dr. Horkay Ferenc ügyész sajnálatosnak tartja, hogy Ábrahámot meggyilkolták, de ez nem menti az asszony bűnét, aki menjen el oda, ahová való. Ha Ábrahám meghalt, akkor nem a magyar hazáért halt meg, hanem fajaért halt meg. Ha az árvák az ég felé tekintenek, mi viszont a magyarok istene felé tekintünk, hogy szabadítson meg bennünket ezektől a ragadozó kezekről.

A bíróság hosszabb tanácskozá után özv. Ábrahám Dávidnét felmentette a vád és következményei alól. Az ügyész az ítélet ellen semmiségi panaszt jelentett be és külön is bejelentette, hogy panaszát írásban fogja megindokolni.

Ki a rágalmazó

— Egy apa beadványa Belitska Sándor honvédelmi miniszterhez. —

Nagyméltóságú Honvédelmi Miniszter Ur!

Kegyelmes Uram!

Fiam, Engel Kálmán 1900 december 31-én Budapesten született, 1921 október 4-én pedig bevonult az 1. honv. huszárezredhez Budapestre, a háború alatt a 2. sz. honv. huszárezrednél szolgált. Bevonulása után azt hallotta fiam, hogy b) osztályúnak minősítették.

Fiam az 1918-iki Károlyi forradalom után leszerelt és beiratkozott az egyetemre, ahol a világháború során történt behívását megelőzően megkezdett orvosi tanulmányait folytatta. A bolsevizmus alatt is tanult, a politikától távol tartotta magát, sőt annyira antibolsevista volt, hogy ellentétben a legtöbb keresztény kollégájával, eszéágába se jutott a szakegyletbe beiratkozni, aminek bizonyításul arra hivatkozom, hogy a filozofizmus-sal, amint az világszerte ismeretes, éppenséggel nem valószínű kir. tudományegyetemi igazoló-bizottság igazolta.

Ezek után szerény véleményem, de erős meggyőződésem szerint, azt hiszem Nagyméltóságod természetesnek

Elite-márka

Fiume
Cognac Medicinal

„I um“ szójegyre különösen ügyelni!

Adriatika R.-T.

Iroda: Budapest, I., Fehérvár-ut 9.

Telefon: József 88—09.

fogja találni, ha én, tisztelettel alólirott apa, nem fogom megtagadni a vérségi kötelekből én reám származó kötelességet és felhivom Nagyméltóságod becses figyelmét arra a nyilvánvaló jogsérelemre, melyet fiammal akarnak mostan elszenvetetni, amidőn beigazolhatóan megbízható volta ellenére titkos, mert fiam előtt ösmeretlen uton-módon őt megbizhatatlannak nyilvánítják.

Tudomásom szerint a pesti izr. hitközség vezetősége pár hónappal ezelőtt beadványilag kérte volt föl Nagyméltóságodat arra, hogy állja útját ennek a modern jogállam eszméjével bajosan összeegyeztethető szokásnak, mely szerint becsületes, úgy a világháború, mint a forradalmak alatt hazafias magatartást tanusított zsidó ifjakat egyszerűen a sic volo, sic jubeo elve alapján foszszanak meg a polgári becsületüktől, nem adva módot nekik arra, hogy a vádat megösmerve, védekezhessenek.

Nem tudom, intézkedett-e Nagyméltóságod e formailag is jogsérelmes irány megszüntetése tekintetében, de azt igenis tudom, hogy ebben az esetben igazságtalanság történt becsületes embernek nevelt fiamon, amiért is alázatosan esedezem: méltóztassék velem közölni: ki az a rágalmazó, aki az ösmeretlenség jótékony homályába burkolózva, fiam mocsoktalan becsületét orvul megtámadni és ezáltal okot szolgáltatni merészelt arra, hogy a becsületes apának becsületes fia becsütelenné minősültesse.

Egyben kérem a határozat felülvizsgálását.
Budapest, 1921 október 6-án.

(Pesti Izr.
Hitközség
jogvédő
irodája)

Kiváltó tisztelettel
Nagyméltóságodnak alázatos szolgálja
Engel Sándor,
IX, Ferenc-körut 34. földszint 1.

Bernstein Hermann

hírneves amerikai ujságíró, a jiddis nyelven megjelenő *Der Tog* című newyorki napilap főszerkesztője, Magyarországra jött, hogy személyes tapasztalatok alapján adhasson számot a magyarországi zsidók helyzetéről. Épp a solti héten érkezett meg Bernstein Hermann Budapestre, de ahelyett, hogy özvegy Lederernével folytatott volna beszélgetést a magyarországi zsidókérdésről, felkereste a kiváló Bánffy Miklós grófot, aki ezidőszereint Magyarország külügyeit intézi és tőle kérdezte meg, hogy hogyan érzik magukat a zsidók a Duna—Tisza közén? Bánffy Miklós nyilatkozott is. Nyilatkozata három pontba foglalható össze. Először is megállapította, hogy a magyarországi zsidókérdés különbözik más országok, különösen pedig Lengyelország zsidókérdésétől. Ott, Lengyelországban tudniillik, mondotta a kiváló államférfi, a zsidók: külön nemzetiség, idegen faj, mig itt —. Hogy itt mik a zsidók, azt elfelejtette elmondani, de leszögezte, hogy — másodszor — az antiszemitizmus ma már nem olyan erős, mint amilyen volt másfél év előtt és megállapította — harmadszor — hogy a nemzetközi antiszemita kongresszust nem fogják Budapesten megtartani. Ezt mondotta a gróf ur Borostyán Armin newyorki kartársunknak, akinek nagy szerencséje, hogy nem a belügyminiszternél érdeklődött a duna-tiszaközi zsidók hogyanéle iránt, hanem a külügyminiszternél, akinek a Duna—Tisza köze — hál Istennek! — nem tartozik hatáskörébe. Elragadtatással vegyest megnyugvással olvassuk gróf Bánffy Miklós nyilatkozatát a zsidókérdésről és azzal minden pontjában lelkesen egyetértünk. Való igaz, hogy a magyarországi zsidókérdés különbözik minden más ország, különösen pedig Lengyelország zsidókérdésétől. Lengyelországban ugyanis úgy kezelik a zsidókat, mintha idegen faj, külön nemzetiség lennének s hogy mennyire megvetik őket, bizonyítja többek között az, hogy az új lengyel pénzügyi államtitkár, akit

ezen a héten neveztek ki, zsidó vallású s a lengyel nemzetgyűlésen, a Sejm-ben huszonhat zsidó vallású képviselő foglal helyet. Lengyelországban, ahol a zsidó iskolák száma megszámlálhatatlan, nincs olyan jó dolguk a zsidóknak, mint nálunk,

mainzi dragonyosnak tíz aranyat kölcsönzött. A városi tanács büntetésből elűzte Beer Jajteleszt Fürth városából és vagyonát elkobozta. Beer Jajtelesz a hitközségnél letett végrendeletében azt panasolja, hogy a tíz aranyat a dragonyos erőszakkal vette el tőle, esze ágában sem volt kölcsönt adni valakinek. Minthogy félt, hogy a város határában lettek rá és megölték, Beer Jajtelesz neve az eltűntek közé felvétellett a *Leichenbuch*-ba...

*

Örömmel vesszük végül tudomásul Bánffy gróf nyilatkozatából azt, hogy szeptemberben nem itt fogják megtartani a nemzetközi antiszemita kongresszust. Most, bár még nyílnak a völgyben a kerti virágok, már október van, tehát tényleg nem valószínű, hogy itt szeptemberben antiszemita világkongresszus tartassék, de arra szükség sincsen, mert itt úgy januárban, mint februárban, márciusban csakugy mint áprilisban, májusban és júniusban, júliusban és augusztusban, szeptemberben és októberben, novemberben és decemberben állandóan antiszemita kongresszus van, még pedig nemzetközi, amint azt e permanens kongresszus vezéralakjainak Buturescunak, Försternek, Wolffnak, Litznernek, Králiknak, Lehnernek már a neve is mutatja. Borostyán Armin barátunk a külügyminiszteren kívül a Kormányzó Urnál is járt, aki többek között azt is mondotta neki, hogy Magyarországon ma már nem tesznek különbséget a magyarok és a zsidók között. A Kormányzó Urnak ezt a mondását ajánljuk a belügyminiszter figyelmébe

Uti naplóból

Irta: Szabolcsi Lajos.

3.

A fürthi zsidó könyvtárban.

...Hajoljon közelebb, mondta az ős könyvtáros, itt kezdődnek az érdekesebb feljegyzések...

Közelebb hajoltam a hatalmas föliánshoz. A templom padlásán, ahol a délutáni félhomályban dolgoztunk, halványan tündökölt fel a betűk a pergamenten. Ez a fürthi zsidó hitközség naplója.

... Itt, olvassa...

Olvastam.

✱

1658. Ebben az évben fizettünk először adó-hozzájárulást az éjjeli őr részére. Eddig így énekeltek éjjel Fürth város utcáin:

Der Tag vertreibt die finstere Nacht,

Ihr lieben Christen! Seid munter und wacht!

Minthogy mi zsidók 10 pengő forintot fizetünk évente az őrnök, most már reánk is kell vigyáznia. Ezért most már így énekel:

Der Tag vertreibt die finstere Nacht,

Ihr lieben Bürger! Seid munter und wacht!

Bejelentetett és tudomásul vétetett a hitközségi tanácsülésen.

1684. A katonáknak megtiltották, hogy zsidóktól kölcsönöket vegyenek fel. Beer Jajtelesz hitközségi tag és helyettes rabbi a tilalom dacára egy

Abbahagyam az olvasást.

Leichenbuch? kérdeztem az ős könyvtárost. Vajjon a fürthi hitközségnek megmaradt ez a szomorú könyve is?

A könyvtáros elém tolta. A halottak megbarnult lajstroma! Kinyitottam találomra és elkezdtem benne olvasni. Héber betűk, szögletes, kicirkalmazott héber betűk tengere a könyv minden oldalán.

... Rabbi Fränkel, Elkán, ki őseihez tért 1723-ban, a würzburgi börtönben, iszonyatos kínzások közepette. Disze és világító lámpása volt a mi szent községünknek és azért halt mártírhálát, mert hitvallomást tett a zsidó imakönyv tisztasága mellett, mikor a hatóság üldözőbe vette a mi imakönyveinket. Legyen lelke odafűzve az örök élet koszorújába...

Strassburgi Abrahám, 14 éves korában szakított ki a mi hitközségünkől, amikor idegen papok erőszakkal elvitték őt szüleitől és eltérítették vallásától. Neve kitöröltetett a mi könyveinkből.

Lazarus Christlieb, ki pénzért és dicsőségért otthagya a mi vallásunkat, hogy gyalazza Izraelt és gonosz könyvekben koholt vádakot emeljen ellene. Neve kitöröltetett a mi könyveinkből.

Rabbi Herzfelder Jósua, az ifjú mártir, ki eljött Wormsból, hogy itt hallgassa a bölcsek szavát és lábaik porába telepedjék. Peszach estéjén, midőn házába törtek, hogy széderasztalánál hamis váddal illessék, feláldozta testét az Örökkévalónak és az Ő nevét kiáltotta, míg el nem költözött a világból. De holtesttét még kivitték a bitóra, a város végén...

*

Mást mutasson, mást, ezt már nem birom, könyörögtem a könyvtárosnak. Becsuktam a szenvedések rettenetes könyvét. Lenéztem a templom széles padlásablakán keresztül. Ott lenn nyugodtan hömpölygött az emberár. Villamosok csilingeltek, munkások jöttek haza a gyárakból, Fürth városára a szürke házak és egyforma körutak felett lassan lehullott az alkony... Eltoltam a szenvedések köny-

NEMZETI RUHAHÁZ

Rákóczi-ut 7.

Pannónia szálló mellett

Férfi és női divatkelmekülönlegességek nagy raktára
Eredeti francia és angol velour szövetek az összes színekben és minőségben

Mérő Jenő

Butorgyára, Budapest, VII., Rózsa-utca 22. sz.
Kizárólag elsőrendű butorok.

... melynek minden sorából magtorlatlan zsidó vá-
lobog, elfelejtett zsidó bánat harsog, mint valami
irtózat, elnyomott zenekar...
Mást, mást!

A könyvtáros megigazította szemüvegét. Mint a
kertész, ha ritka virágot mutogat, dédelgetve tett a
asztalra egy tekercset. Megsimogatta. Mosolygott.
... Ezt nézze meg!

Hosszu héber levél, a fürthi hitközséghez. Vég-
rendelet?

A könyvtáros újra mosolyog. Nem. Ez az ő fel-
tett kincsek, az Ullmann-család bucsuja szülőváro-
sától. Négy testvér, akik elmenekültek, — 1778-ban
— de akik vagyoniuk nagy részét hátrahagyták és eb-
ben a hosszú pergamenttekercsben elbucsuztak zsidó
testvéreiktől. Mert szökniök kellett...

— Mutassa, könyvtáros ur!

... mi négyen, akik elmegyünk örökre Fürth
városából, elbucsuzunk tőletek. Vigyázzatok apánk
sírjára, Rabbi Móse Ullmann szent sírhelyére, ki éle-
tében értetek dolgozott, mint a királyok és hercegek
szolgája és most értetek imádkozik odafenn.

Elmegyünk innen, mert nem akarunk hitet cse-
rélni és hatalmas urak azt követelik tőlünk, hogy fe-
leségünkkel és gyermekeinkkel együtt hagyjuk el Is-
tenünket. De mi azt feleltük: inkább a száműzetés
és az idegenben való nyomorúság, de nem adjuk oda
legnagyobb kincsünket és nem hagyjuk el Izraelt.

Ezért elmegyünk messze földre, de ti vigyázza-
tok a temetőre, az iskolára és a templomra, a sírkö-
vekre és a tórákra, a függönyökre és a könyvekre és
szenteljétek meg Isten nevét, amint mi megszentel-
jük fájdalommal és önfeláldozással, mikor asszo-
nyostul és gyermekestől elköltözünk innen idegen
földre, Magyarországra...

Abbahagytam. Magyarországra?

A könyvtáros mosolyog nagy kék szemeivel a
pápaszem alatt.

— Igen, Magyarországra. Az Ullmanok ott tele-
pedtek le. Nagy család. Bárók is lettek, nemesek is
lettek... nagy család. Innen származtak, innen
menekültek el. Ismeri őket?

— Igen, ismerem... A miniszteri tanácsost, aki
kitért. A másikat, aki szintén kitért; a harmadikat,
aki már kitértnek született; a negyediket, aki fele-
kezettélkülivé tért ki; az ötödiket, aki még hitköz-
ségi elnök volt, mikor már megkeresztelték...
Igen, ismerem. Most még jobban becsülöm őket,
mint eddig. Látom: őmiattuk menekültek Fürthből
az ősök. Hogy ők megszülethessenek, hogy felemel-
kedhessenek fényben és pompában és hogy kitérje-
nek. Nem olvasom tovább, könyvtáros ur!

... Ez minden? Nincs más emléke, régisége a
községnek?

A könyvtárban már félhomály dereng. A halot-
tak könyve, a szenvedések története, a *Leichenbuch*,
a *Beschneidungsregister* egymás mellett, szét-

hányva az asztalon. Egy évezredek zsidó község tör-
ténete. Csak fájdalom, csak bánat és csalódás. És egy
örök, hallgatag reménykedés.

Es aztán még egy könyv kerül elő. Az emléke-
könyv, a vendégek és az idegenek ebbe írják a ne-
vüket.

— Hová irjam, könyvtáros ur?

A könyvtáros kérő szemmel néz reám.

— Első a rend — suttogja. — A könyvet orszá-
gok szerint rendeztük. Tessék az *Ungarn* fejezetbe.

— Hát voltak már itt magyarok?

— Hogyne lettek volna! Mindenféle nemzeti
zsidó fiai jártak már itt! Mindjárt fellapozom. *Un-
garn*. Itt van.

Es aztán a könyvtáros lehajolva, szemüvegét fel-
tolva a homlokára, olvassa:

Moritz Bloch aus Budapest, 1841.

(Bloch Mór! Akkor még zsidó volt. A bibliai ma-
gyar fordítója. Ballagi Aladár ur édesatyja...)

Dr. Neubauer Szeged, 1886.

(Vajjon ki lehetett?)

Professor Bacher, 1896.

(Aldott legyen emléke nagy Mesteremnek!)

Es még egy név...

Max S... Sk... — Nehezen betüzi. Dupla
másssallhangzó. Majd mindjárt segíték.

Es aztán meglátom a nevet, jól ismert, apró
gyermekes betűivel:

Max Szabolcsi, Redacteur aus Budapest, 1905.

— Van még alatta egy kis hely, könyvtáros ur?

— Van!

— Majd én odairom a nevemet. Ő alája...

Mit üzentek Vázsonyinak Holland-Indiából?

Sumatra sziget az indiai oceánon, amely az északi
szélesség 6° és a déli szélesség 6°, valamint a keleti
hosszuság 113° és 123° között terül el az indiai oceánban,
a hossza 236 mértföld, a szélessége 20—50 mértföld és
malájok, batták, hinduk, kínaiak, hollandusok, arabok
lakják, de élnek kikötőiben — hol nem élnek? — magyar
zsidók is. Mit csinálnak a magyar zsidók Sumatrán?
Guttapercha-, kaucsuk- és indigó-üzleteket csinálnak-e,
avagy krokodilusokra vadásznak? Terra japonicát, kám-
fort és aloét liferálnak-e vajjon, avagy a működésben lévő
tűzhányókat figyelik? Egyikét sem üzik eme kiváló
mesterségeknek, vagy ha üzik, csak mellékesen üzik, fő
foglalkozásuk, úgy látszik, az, hogy magyar irredenta-
propagandát folytatnak az északi szélesség 6-ik s a ke-
leti hosszúság 113-ik foka körül, irredenta propagandát
folytatnak, fűtykösök, fokosok és élestöltények nélkül,
ami természetes. A sumatrai magyar zsidók irredenta
propagandája azonban így is érdemes és megható és
megérdemli, hogy feljegyezzük napjaink történelmének

Van, aki még nem tudja,

hogy a legjobb minőségű

iskola-öltöny

6 évestől 16 éves fiúk
részére **K 650**-tól kezdve
már **kapható:**

KOCH TESTVÉREK 26
ruhanagyáruház
KAROLY-KÖRUT

ZSOLDOS-TANINTÉZET a legjobban készít
elő magánvizsgákra.
Budapest, VII., Dohány-utca 84. Tel.: József 124—47.

Szőnyeg rendkívül olcsón árusít
RUDAS és HADL
IV., Petőfi-tér 5. sz.
(Bristolal szemben.)

margójára. Erről a propagandáról egy képes levelezőlap hozott hírt, amelyet Langsából, augusztus 21-iki kelettel Vázsonyi Vilmos kapott Katona Géza okleveles mérnök-től. A képeslap, képes felén egy palatábla látható — szivaccsal — s a palatáblán három alak: egy szerb, egy román, egy magyar. A szerb a legnagyobb, a magyar a legkisebb, a román a középső. A három alak azt szemlélteti, hogy milyen az analfabéták aránya a három nemzet között, a győztesek a leigázottak között, s a rajzot francia és angol nyelvű szöveg is magyarázza, amelyből kitűnik, hogy a hódító románoknak 69%-a, a diadalmas szerbeknek 83%-a analfabéta, míg a leigázott magyarok közül csak 41.98% nem tud írni és olvasni.

Ilyen képeslevelezőlapokon leveleznek Sumatrából a magyar zsidók. Ami a levelezőlap szövegét illeti, azt is érdemes feljegyezni:

„Nagyságos Uram! — írja Katona Géza okleveles mérnök Langsából Vázsonyi Vilmosnak. — Most olvastam az Egyenlőség június 25-iki számában, utolsó, rövid beszédét, azt, amelynek „Ez legyen a mi bosszunk“ a címe és sietek önt üdvözölni a messze távolból. Koronázza fáradozásait siker! Erőt és egészséget kíván önnek őszinte tisztelője: Katona Géza“.

Katona Géza szíve Langsában remegve figyeli a magyarországi eseményeket és lelkesen csüng igazunk védőjén, Vázsonyi Vilmoson, de bármennyire aggódik is a zsidóság sorsáért, nem általánosít, tudja, hogy üldözöink a magyarság salakjából kerülnek ki és fájó szívvel, övéért aggódó lélekkel is, rendületlenül hirdeti a magyarság kulturális felsőbbbségét és igazát...

Dolgozzunk az Egyenlőségért!

(Az Egyenlőség propaganda-hete: 1921 október 16—23-ig.)

Az Egyenlőség évtizedek óta dolgozik a magyar zsidóságért. Az önértet jóleső tudatával megállapíthatjuk, hogy soha nem sokaltuk a munkát és becsülettel szolgáltuk a magyar zsidóság érdekeit. Munkánkért cserébe soha sem kértünk semmit olvasóinktól. Ez az első alkalom, hogy kérelemmel fordulunk kedves közönségünkhöz. Dolgozzanak egyszer az Egyenlőség olvasói azért a lapért, amely mindig csak érettük dolgozott. Október 16-tól október 23-ig álljatok csatasorba az Egyenlőségért! Szenteljétek ezt a hetet nekünk. Mai számunkhoz levelező-lapokat mellékelünk és csak annyit kérünk tőletek, hogy minden olvasónk egyetlen előfizetőt szerezzen a lapnak. Nem nagy fáradság, nem nagy munka és nagy szolgálatot tesztek vele az Egyenlőség-nek. Meg vagyunk győződve róla, hogy az Egyenlőség olvasói, akik megismerték és megszerették ezt a lapot és méltányolják azokat a küzdelmeket, melyeket ez az újság értük hétről-hétre rendületlenül és töretlen erővel áll: tudni fogja a kötelességét és a munkának ez a hete maradandó emlékünkné lesz a lap történetében, de jóleső bizonyítéka annak is, hogy közönségünk velünk érez és támogatni akar bennünket a magyar zsidóság nagy feladatainak megvalósításában.

Az Egyenlőség.

Mennyit gyűjtött e héten az Egyenlőség?

— Adományok. E héten beérkezett hozzánk: Tetszés szerinti kiosztásra: Szegő Aladárné 200 K, Frank Henrik Gyöngyös 200 K, Szemző Endre 100 K, Szilárd Iduska 20 K, Kalmár Mórné Szolnok 100 K, Nuszbaum Gyula Cegléd 200 K, Friedmann Samu Lőrinci 200 K, Braun Miklós 50 K, Noémi 1898. 200 K, Binetter Mór (elszegényedett zsidóknak) 200 K, Dr. Varjas L. (ujévi ajándék) 100 K, S. S. és neje Medgyesegyháza 10 K. — Szentföldi nyomorgóknak: Szegő Aladárné 100 K, Feyth Józsefné 120 K, Herskovits kántor Karád 50 K, G. J. 100 K, Braun Ilka 40 K. — Zsidó vak katonák részére: Szegő Aladárné 100 K, Sipos Ignác 30 K, Ehrenreich Oszkár 50 K, G. J. 50 K, Sch. A. halottjai emlékére 25 K. — Zsidó vakok intézete részére: Szegő Aladárné 100 K, G. J. 50 K, Binetter Etus Gyöngyös 100 K. — Zsidó egyetem alapjára: Szegő Aladárné 100 K, Sipos Ignác 50 K, Dr. Szabó Árpád Kiskunfélegyháza 1000 K. — Zsidó leányárvaház részére: Szegő Aladárné 100 K, Berényi Irma és neje megb. atyjuk Weisz Manó emlékére 100 K, Blau Bernátné Bicske 50 K, Török Endréné 50 K, Kohn Ilonka 100 K, G. J. 80 K. — Magyar zsidó főiskolai hallgatók részére: Szegő Aladárné 100 K, Pekete és Szőke 100 K, Oppenheim Adolf Ujkécske 100 K, Spitzer Péter Szolnok 100 K, Sipos Ignác 50 K, S. Zs. 20 K, Binetter Etus Gyöngyös 200 K, Székely Mózes 500 K. — Zsidó fiúárvaház részére: Szegő Aladárné 100 K, Berényi Imre és neje megb. atyjuk, Weisz Manó emlékére 100 K, özv. Rosenberg Lajosné Sümeg 100 K. — Nyírbalkányi zsidó hadiárvák otthona javára: Szegő Aladárné 100 K, Klein László Szegvár, Ehrlich Karolin és Klein László esküvője alkalmából 200 K, Sipos Ignác 50 K, Sch. A. halottjai emlékére 25 K. — Bródy Adél gyermekkorház: Szegő Aladárné 100 K, Sipos Ignác 50 K. — Béna rabbi részére: Sch. A. halottjai emlékére 25 K, S. S. és neje Medgyesegyháza 50 K. — Külföldön tanuló magyar zsidó főiskolai hallgatók részére: Breuer Sámuel Komáromcsép 100 K, Hirschler Vilmos 50 K, Szántó Ignác 50 K, Edelstein Aladár 50 K, Rothaus Izidor 50 K, Rosenfeld Mátyás 20 K, Zeisel Márkus 20 K, Sch. A. halottjai emlékére 25 K, Székely Mózes 500 K, Kohn Imre 100 K, Harmat Miksa megb. Laci fia megemlékezésére 100 K, Dr. Spitzer József Veszprém 100 K. — Orsz. izr. patronázs-egyesület részére: F. A. 10 K, R. R. 10 K, S. S. és neje Medgyesegyháza 100 K. — Izr. Aggokháza részére: Berényi Imre és neje megb. édesatyjuk, Weisz Manó emlékére 100 K, S. Zs. 20 K, G. J. 50 K. — Zsidó nélkülöz

internáltak részére: Dr. Lévai Ödön nyug. ig. főorvos 50 K, G. J. 50 K, S. S. és neje Medgyesegyháza 100 K. — Szegény zsidó tanulók részére: Weiner Ilonka és barátai 185 K, Sipos Ignác 50 K. — Izraelita Szeretetház részére: Szántó Aladárné felgyógyulása alkalmából 50 K, Schults Henrik ifj. Schults József elhalálása alkalmából koszorúmegváltás címén 200 K, Berényi Imre és neje megb. édesatyjuk, Weisz Manó emlékére 100 K. — Izr. Siketnémák Intézete részére: G. J. 50 K. — Izr. vakok intézete részére: Berényi Imre és neje megb. atyjuk, Weisz Manó emlékére 100 K, Blau Adolfné Tolmács 50 K, G. J. 50 K. — Izraelita kézmű- és földművesegylet részére: Berényi Imre és neje megb. édesatyjuk, Weisz Manó emlékére 100 K, Binetter Etus Gyöngyös 100 K. — Zsidó rokkant katonáknak: F. A. 10 K, R. R. 10 K. — Táncs Oszkár részére: Laci 250 K, Wlase Bertalan Miskolc 250 K, G. J. 20 K. — Zsidó kórház részére: Guttmann Ign. személyzete Kornis Nándor és Gróf Gyula elhunytá alkalmából koszorúmegváltás címén 345 K. — Goldblatt Mór részére: Kohn Ignác Székesfehérvár 150 K, Tyrnauer Samu 50 K. — 75%-os rokkant részére: Klein Mártonné Kispeszt 100 K. — Özv. Silber Kálmánné részére: Weil Gábor Hatvan 15 K. — Karpfenstein-utcai szegények javára: Sch. A. halottjai emlékére 25 K.

— A solti vértanu özvegye részére a héten a következő adományok érkeztek be hozzánk: Fendrich Menyhért 100 K, Gábor Sándor 100 K, Brand Izsó 500 K, dr. Lévai Ödön nyug. igazg. főorvos 50 K, F. L. 25 K, Mitzger Ernő Kalocsa 100 K, Weltner Samu Szombathely 300 K, Steiner Gyula Kocsér 200 K, Singer Pál Kocsér 50 K, dr. Jellinek Ignác Esztergom 200 K, Rosenthal Zsigmond Egyházasköte 50 K, Fischer Margit Egyházasköte 50 K, Wlase Bertalan Miskolc 250 K, Schwarcz Lipót Heves 100 K, Weisz Fülöp 40 K, Friedmann Rezső Salgótarján 50 K, Ösztreicher Hermanné Salgótarján 20 K, Kiss Izidor Csorna 200 K, Deutsch R. Csorna 100 K, Spitzer Péter Szolnok 200 K, Lefkovits Áron Szendrő 50 K, Kabos Pálné Nagykanizsa 100 K, Wilhelm Arthur 50 K, Vágó B. Jenő 50 K, özv. Schwarcz Sámuelné Kőröstarcsa 50 K, Schlesinger Gyuláné Nagykanizsa 50 K, Mayer Károly gyűjtése 600 K, Weiss Gyula Komádi 400 K, Tyrnauer Samu 100 K, Halász L. Pálné Hódmezővásárhely 50 K, S. Zs. 10 K, Sch. A. halottjai emlékére 25 K, Löwy Jakab Simontornya 50 K, N. N. Simontornya 200 K, özv. Wollner Ignác 50 K, Tauber Izidor Mezőtúr 100 K, Sugár Ferenc Tab 50 K, Friedmann József Tab 50 K,

Lóv

Martinovich Sándor nyilatkozata

Az „Egyenlőség” mult számában megírta, hogy Pécsen „Zsidókérdés” címmel antiszemita propagandafüzetet osztogatnak dr. Martinovich Sándor Jézus társasági atya tollából.

Martinovich Sándor dr. erre a híradásunkra a következő levelet intézte az „Egyenlőség” szerkesztőjéhez:

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Az „Egyenlőség” 1921 október 8-iki számából (Séta Pécsen) értesültem, hogy Pécs utcáin „ingyen osztogatják” a háboruban megjelent „Zsidókérdés” című füzetemnek második kiadását. Felháborodással vettem tudomásul a nevemmel és irodalmi termékemmel való visszaélést. Mert a háboruban megjelent és még 1918-ban két kiadást ért füzetem már évekkel ezelőtt teljesen elfogyott, a jelen esztendőben a „Somogyi Ujság R. T.” által való ujranyomása tudtom és engedélyem nélkül történt. Hogy ez mennyire ütközik bele a szerzői jogokba, annak elbírálását egyelőre a közvéleményre bízom. De hogy a sokat szenvedett és szenvedések által tisztultabb közéleti légkörébe emelkedett pécsi polgárok közé felelőtlen életnek az én nevem alatt hintsék el a viszály magvait, az ellen mint katolikus pap és hazafi hangosan tiltakozom.

Füzetem akkor íródott (1918 márc.), mikor antiszemitának lenni veszedelmes dolog volt Pécs városában. Szerző akkor sok gyalázkodásnak lett a célpontja a sajtóban és a kirakati plakátraajzokon. Mindazonáltal nem riadt vissza a füzet második kiadásától sem, mert a régi „Magyar Kultura” intrazingens cikkein nagyra nevelődött hazafiúi fanatizmusa meggyőződésévé kövacsolta benne a füzetben lefektetett — egyébként elég nyugodt és objektív hangú — antiszemitizmust.

Azóta nagyot fordult a világ. Három év nagy idő a világrengető események kizozanító hullámvázában. E hullámok a „Zsidókérdés” szerzőjét is felvetették arra az eszmei magaslatra, ahol tisztább a látás és nyugodtabb a dolgok mérlegelése. A tárgultabb perspektíva pedig föltárta előtte az új fonák helyzetet. Tisztán láthatta, hogy az új érában a zsidóüldözés nemcsak hirt szerez és írói babérokat, hanem anyagi előnyöket is biztosít. Azért nem mindig a bátrak és erős meggyőződésűek ragadják magukhoz az antiszemitizmus toborzó zászlaját, hanem igen gyakran a stréberek és megalkuvók. Sokakra nézve antiszemitának lenni épp oly gasztrológiai kérdés lett, mint pl. beiratkozni valamely Fogyasztási Egyesületbe. Nem

csoda, ha az eredetileg ideális jelszavak alatt megindult szellemi mozgalom lármás demagógiává aljasodott, mely országunk erkölcsi és anyagi szintjét a külföld előtt nagyban lefokozta. Az utolsó évek antiszemitizmusa nemcsak időszerűtlen és taktikailag elhibázott, hanem éppen demagóg jellegénél fogva olyan tulkapásokra és modortalan kinövésekre vezetett, melyek a keresztény szeretettel homlokegyenest ellenkeznek. Azért keresztény, magyar és papi miveltem parancsolta, hogy az ilyen antiszemitizmussal ne vállaljak semmiféle érdekközösséget.

Nem hagyhattam tehát szó nélkül a nevemmel fűzött legujabb utcai visszaélést sem, annál kevésbé, mert a jobb belátás nem most született a „Zsidókérdés” írójának agyában. Őt nem a csődnél iránt, „keresztény kurzus” legutóbbi hangos zökkenése ébresztette fel. Szerző már tavaly ilyenkor tökéletesen tisztában volt mostani álláspontjával, akkor, amikor a „kereszténység” köpenyében még ittasan tombolt a gyűlölködés, amikor még örült zelóták az utcai betyárkodást is hazafias hőstett dícsfényébe szeretnék öltöztetni. A mult őszkor le kellett lépnie a Jézus Szíve-templom szószékéről, amelyen nem volt szabad krisztusi nyíltsággal az elnyomottak pártjára kelnie, sem ostromoznia az oktan zelóta-szellem kávéházi tulkapásait. Le kellett lépnie, mert leparancsolták azok, akik most a „két százalék jó zsidóval” való együttműködés címén hallgattatják el a hangos antiszemitizmust. Miért csak most?

Ismétlem tehát, a „Zsidókérdés”-ben nem „én jelentem meg második kiadásban” Pécs város utcáin, hanem a három év szomorú eseményeiből tanulni nem akaró — korlátolttság.

Budapest, 1921 október 9-én.

Mély tisztelettel: Dr. Martinovich Sándor.

Az integritás csak a zsidók támogatásával érhető el

A demokrata-párt az elmúlt szombat este Vázsonyi Vilmosnak hazaérkezése alkalmából társas vacsorát rendezett, amelyen a politikai és társadalmi életünk számos kiválósága vett részt. Ugron Gábor, Benedek János, Pakots József, dr. Bródy Ernő, Bárony Elemér beszédei után dr. Sándor László Budapest volt főkapitánya szólalt fel.

— A magyar hazafias zsidóság munkája nélkül — ugymond — Csonkamagyarországot talpra állítani nem lehet. Mint székely-magyar nemes, mint igazi keresztény mondom és állítom, hogy hazánk elvesztett területeit is csakis a megszállott területen lakó hazafias zsidóság lelkes támogatásával lehet visszaszerezni. Lássák be végre azok, akik ma az országot vezetik, hogy itt van a legfőbb ideje, hogy megszűnjön a felekezeti gyűlölködés.

Végül kijelentette, hogy csatlakozik a nemzeti demokrata-párthoz, mert Vázsonyi Vilmos és Ugron Gábor a két kiváló és lánglelkű igazi magyar hazafi által vezetett párttól várja Magyarország boldogulását és megújítását.

Az Izr. Nevelőintézet

kittűnő eredménnyel készít elő leány- és fiunövendékeket elemi, polgári és gimnáziumi osztályokra. Az intézetben magánóvoda is van. Igazgatóság: Kossuth Lajos-utca 11. Felvétel egész nap. Hűvösebb napokon a növendékek bent étkezhetnek.

A gólem

Írta: Mohácsi Jenő.

Régen vártuk a nagy zsargon költőt, azt, aki össze tudja fogni zsidó érzését és tudását a keresztény kulturának az ő számára is megnyíló tanulságával. Honnan kell jönnie a nagy zsargon költőnek, olyan-
nak, aki méreteiben vagy legalább is egyes műveiben Goethere avagy Shakespearere avagy Dostojevskire emlékeztet? Oroszország a humus, ebből a talajból fakadt, ebből az anyaföldből nőtt ki az ember, a nyelv, az élmény. De azok a jidis költők és írók, tegyük hozzá, azok a héber írók is, akiknek hire és műve orosz tájról jutott el mihozzánk, legfeljebb, ha a szláv érzésitaloktól bágyadoztak: a nagy erő, a merész kompozíció, az a képesség, amely a világ képét tudja adni, hiányzott belőlük. Nemcsak Salom Aschból és társaiból, akik nagyszerű realisták és a getto minden-
napiságában kotorászva, csupán a pesszimizmus alsó fajtájáig jutnak el. De hiányzik ez az egész mindensé-
get körülölelő költői hatalom, még Lejb Perezből is, aki már szimbolumokat alkot és akiben megcsirázik néha egy-egy drámai költeménynek vázlata.

Nyugatról várjuk a nagy zsargon költőt.

Newyork ma a legnépesebb zsidó város. A minden-
fajtájú zsidók menhelye, konglomerátum. Zsidó lakos-
sága már jórészt nem a gettó tűzfalainak látásától vakul, de még nem is tévelyeg céltalanul a nyugati civilizáció prérijein. Régen figyeljük a newyorki zsar-
gon irodalmat. Nem kiáltottunk hosszánát már azért, mert Morris Rosenfeld jidis nyelven kesergett a mai munkás sorsán, nem tulajdonitunk a kelleténél na-
gyobb fontosságot Jakob Gordon egész könyvtárnyi színművének, de már fölfigyeltünk. Mert Gordon a mindenütt bányászó eklektikus ügyességével átzsido-
sítja a világirodalomnak néhány nagy kincsét, olyan-
formán csinálta ezt, ahogy a középkorban (iskolában tanultuk) minden nép a maga képére formálta át az
akkoriban divatos mondákat, vagy ahogy Arany János tudatosan költötte meg a magyar népnek hiányzó,
avagy csak kezdetlegesen meglevő hősi regéit.

Ebből a mérhetetlenül nagy Newyorkból most hire érkezik annak, hogy egy fiatal költő megalkotta a zsidó *Faustot*. A zsargonirodalom gyors, belterjes fejlődésében végre elérkezett a nagyszabású drámai költeményig, amilyen más irodalmakban csupán né-
hány száz esztendő fejlődés után születik meg. A zsidó Faust a 17-ik századbeli Rabbi Löw, a prágai tudós, aki megteremtette a Gólemet.

*

A Gólem. Először volt, a gyönyörű monda után, Arthur Holitscher, aki szindarabot írt belőle, aztán jött a Wegener-film, aztán támadt a Gustav Meyrink fan-
tasztikus regénye. Holitscher pasztelles drámája, az el-
felejtett szerzőjü szentimentális film, különösen pedig Meyrinknek ide-oda cikkázó, nem is egy korban gyö-
keredző, nem is a monda lényegét bányászó regénye —
egyik sem lehetett végleges megformálása a mélységes zsidó legendának. Mert ebbe a legendába — ezt régen éreztük — bele lehet, bele kell sűrüsíteni a zsidó nép minden tragikumát. Részint abból a távlatból kellett megfogni, mely a Goethe-féle Varázsinas problémája felé visz. Az alkotó tragédiája, akinek kezéből kisiklik a matéria.

Mást, többet csiholt ki a legendából az a fiatal zsidó költő, akinek művéről most Newyorkból hír ér-
kezik. A költő neve: H. Leivick, művének címe: *Der Gólem*, megjelent a newyorki Verlag „America”-nál. Ismerteti a Mercure de France-nak, a kitűnő, bátor francia revűnek 1921 október 1-i száma.

Leivick első műve, a „Lieder” (1919) egy csöndes, elvonult poéta nosztalgias sóhajait adja. Annál figye-

lemreméltóbb új alkotása: a nyolc képből álló „Gólem” című drámai költeménye.

A zsidóság veszedelemben van. Passzív ellen-
állással várja a népet fenyegető támadást, nem cselekszik, csak tűr, mint már annyiszor, csak hisz és remél. Ellenségei vezére Tadeus, egy fanatikus pap. Vele szemben: a vértelen, elernyedő, rettegő, messiá-
sát váró zsidó tömeg, amelynek mozdulatlansága még csak jobban bőszíti a tettektől vemhes ellentábort. A 17-ik században vagyunk, kérem, Prágában. Löw, a cadik, látja a feláradó ellenséges hullámot: mindig csak hinni, sohasem tenni?

És ime, a rabbi fölgáskodik istene ellen, aki a néma türesre kárhoztatja és megalkotja a Gólemet. A tett megtestesülését. A zsidó Übermensch-et. Itt a boszu napja: szemet szemért, fogat fogért. A Gólem a rabbi elképzelése szerint mentes minden emberi gyön-
geségtől, szabad minden emberi vágyakozástól. A Gó-
lem egymaga pótolni fog egy hadsereget, le fogja verni az ellenséget, mert emberi akarat és fegyver nem fogja.

De a Gólem, akit ember formált, maga is csak ember. Vad vágy rázza a testét, amikor megpillantja Debórát, a szent férfit leányunokáját. A testi erő, me-
lyet Isten szolgálja egy eltévedt pillanatában a Gondolat fölé emelt, föllázad. Az újból észretért Gondolat pedig heroikus küzdelmet vív a sárból lett testi erővel.

A legenda végét, az anekdotát benne ösmerjük: a rabbi elveszi a Gólem életét, amelyet adott. Bölcsé-
letes kihangzása a költeménynek pedig ez: a Gondolat győz, leveri a nyers erőt — és a rabbi ezentul csöndes megadással várja, mint népe évezredek óta: a Messiást. Ó, zsidó passzivitás!

*

A legenda gondolati tartalma, ugyebár, kézen-
fekvő: benne van már részben a prágai naiv elbeszé-
lésben, és néha fölcsillan az eddigi földolgozásokban is. Leivick azonban, úgy látszik, végleges formát, zsidó formát adott a Gólem zsidó mondájának, amellyel eddig főként keresztény írók akartak megküzdeni. Ahogyan pedig Arany János után, lett légyen bármennyi elődje is a monda megverselésében, Toldi életét és ha-
lálát másként mint az ő elképzelésében elgondolni nem tudjuk, úgy fogunk majd ezentul Leivick drámai köl-
teményére gondolni, valahányszor a Gólem representa-
tív szimbolumával foglalkozunk.

Leivick művének francia nyelvű ismertetője, aki számos dicső jelzővel illeti a dráma nyelvét, párbeszé-
deinek, gondolati szubtilitásainak kiválóságát, azt ál-
litja, hogy a Gólem a zsidó folklórenak emeddig leg-
kiválóbb alkotása. A mű olvasása közben Faust jut az eszébe és Torquato Tasso. Epekedve várjuk a dráma első fordítását.

Paróka

„Sixtus”-védjeggyel. Minden hölgynek szenzációs. Kipróbálható költségmentesen, vételkényszer nélkül!

KORITZ REZSŐ

Salon de Coiffures pour Dames.

Budapest, V., Fürdő-u. 9.

(Perc-közzel szemben.) Telefon: 87-84.

Perzsaszőnyegek jutányos árban kaphatók

PARDÓ és CAMHI cégnél Budapest, V., Nádor-u. 9.

SEAL VAKOND NUTRIA

RÓZSA

szücsné

PERZSIA

Andrássy-ut 29.

KOPENYEKBE nagy választék.

Az amerikai magyar zsidók négyszáz-ezer dollárt adtak az óhazának

Amikor nagy nyomoruságunk hire világgá szaladt, megmozdultak a jótékonyok internacionális szervezetei, hogy az irgalom hűsítő cseppjeivel enyhítsék az élő, fájló sebeket. És megdöbbant elsősorban az amerikai magyarság szíve, megkezdődött a dollár áradata a szerencsétlen hazánk felé. A dollárokkal együtt hatalmas hajók teltek meg szeretetadományokkal s az amerikai magyarság egy esztendő alatt az irgalomnak, a testvéri szeretetnek, a jóságnak és megértésnek a legpazarabb bizonyítékát mutatta. Rokkonok és jóbarátok, ismerősök és ismeretlenek siettek az itthonvalók segítségére s minden amerikai magyar propagált, agitált és buzditott a jótékony akció minél nagyobb sikere érdekében.

Az amerikai jótékonyági akció egyik nagyérdemű vezető férfja, Barna Bertalan newyorki kereskedő a minap érkezett Budapestre. Barna ur annak ellenére, hogy már sok esztendővel ezelőtt szakadt el Magyarországtól, a háború alatt, de különösen a háború után, amikor erre a legnagyobb szükség volt, valóságos apostola lett a magyarság ügyének. Buzditott, gyűjtött, agitált, dolgozott zsidó szívvvel és áldásos munkájának igen nagy része van abban, hogy nagy nyomoruságunkat jelentősen enyhítette az amerikai magyarság jó szíve.

Az Egyenlőség munkatársa fölkereste Barna Bertalan urat, aki az amerikai segítőakcióról és ezzel kapcsolatban az amerikai zsidóság szerepéről érdekes dolgokat mondott el:

— Amerikában, — mondotta a többi között —, eddig nem ismertünk különbséget magyar és magyar között. Tudtuk, hogy vannak közöttünk reformátusok, katolikusok és zsidók, de külön magyar zsidót nem ismertünk és mi mindnyájan magyaroknak tudjuk és valljuk magunkat. Még kell jegyeznem, hogy akkor, amikor a segítőakció megindult, mi, akik ebben dolgoztunk, nem is ismertünk ilyen megkülönböztetést, sőt azt láttuk, hogy az amerikai magyarság vallásra, társadalmi osztályra való különbség nélkül sietett, hogy filléréivel, kiki a tehetsége szerint hozzájáruljon a szent cél eléréséhez. Hiszen az akció vezetőségében keresztények és zsidók egyaránt votak, akik a legtökéletesebb harmóniában dolgoztak. Mindjárt megilletődve kell megemlítenem gróf Széchenyi Lászlóné Vanderbilt Gladyst, aki az ember-szeretetnek és a magyarsághoz való ragaszkodásának fölemelő példáját mutatta. Éjjel és nappal nem kímélte magát, szakadatlanul dolgozott, fáradozott, egyik gyűlésről ment a másikra, szónokolt, rábeszél és... hatalmas összegeket adott a magáéból. Nem nézte, hogy ki zsidó, ki keresztény, zsidó és keresztény asszonyokkal egy társaságban végezte áldásos munkáját. Hasonló tisztelettel kell megemlékeznem az erős katolikus érzésű Kausér Alice urhölgyről, aki szintén valláskülönbségre való tekintet nélkül adta az adományait és dolgozott zsidó és keresztény érdekében egyformán. A katolikus és református papok és más hivatású urak között Marczinkó József, Cserniczky József, Szmoliga János, Ördögh Elemér, Kovács Kálmán, dr. Szabó Kálmán és dr. Horn Ferenc és még számosan voltak azok, akik szakadatlanul dolgoztak a segítőakció sikere érdekében.

— A segítő-bizottságban természetesen igen nagy és értékes munkát fejtettek ki a zsidók is, akik közül elsősorban William Engelről, Grünbaum Arminről, Oblath Rezsőről, Keszler Gyuláról, Somló Arnoldról, Ungár Sándorról, Engelmann Móricról, Schubert Jánosról és Gottlieb Antalról kell említést tennem.

— Hogy a zsidóság milyen arányban vett részt a segítő mozgalomban, arról pontos, számszerű adattal nem szolgálhatok, csak jellemezhetem. Amikor egyre vadabb és vadabb hírek érkeztek az antiszemita kilengésekről, az amerikai zsidók adakozó kedve egyidőre erősen megcsökkent. Bizony csak ekkor, az elmaradott adományokból látták, hogy az amerikai zsidóság milyen értékes szolgálatot tett azelőtt a magyarság segítése ügyének. Csak úgy hozzávetőlegesen mondhatom, hogy az amerikai magyarság mintegy egy millió dollárt adott az akciónak céljára és ebből a zsidóság adományát négyszázezer dollárra becsülöm. Jellemzésül említem még, hogy zsidók, akik gyermekkorukban, harminc, negyven, vagy ötven esztendővel ezelőtt kerültek ki Amerikába, akik már minden kontaktusukat elvesztették a magyarsággal, akik jóformán már magyarul sem tudnak, könnyes szemmel olvasták régen elhagyott hazájuk tragikumát és hallatlan önfeláldozással dolgoztak éjjel és nappal, hogy e szerencsétlen ország nyomorgó lakóinak valami enyhülést szerezzenek.

Az apa hiányzott a Barmicvo-ünnepről

Lélekemelő ünnepség keretében avattak fel az elmúlt év utolsó szombatján három 13 éves fiút az Aréna-uti templomban. A három fiu közül csak egynek, Hazai Gézának lehetett jelen édes atyja — Hazai Hugó — az avatási ünnepélyen. A második fiúnak, Brügler Kálmánnak édes atyja már régebben meghalt. A harmadik fiu édes atyját Páncél Zoltánnak hívták, Izsákon lakott... Nemrégiben felelőtlen elemek áldozata lett... A felavatandókhoz dr. Weisz Miksa kerületi rabbi megható beszédet intézett, vázolván a zsidóság tragikus történetét.

Bizalmi nyilatkozat Budavárynak

Budaváry László tudvalevőleg Pestujhely képét viseli a nemzetgyűlésen. A kitűnő honatya kerületében általános szeretetnek örvend és a Pestujhelyi Ujság, nyilván elrettentő példaképen, közölte le két pártütő pestujhelyi-keresztény választópolgárnak ellene szóló alábbi nyilatkozatát:

BUDAVARI UR!

Ön ismét hazudott.

1. Aljas hazugság, hogy föltisztelendő Vedres Béla esperes ur a Báder érdekében közbenjárt volna.

2. Hazugság az, hogy Víz Imre érdekében semmit sem tett; ellenben igaz az, hogy Víz Imre iránt nem egyizben adott, nem szavakban, hanem cselekedetekben kifejezést jóindulatának.

Ugy ezen, mint egyéb hazugságai is — amint azt minden gondolkozni tudó és az Ön köpködéseivel el nem bolondítható pestujhelyi ember jól tudja — jól jövedelmező képviselői mandátumáért való nem alaptalan aggodalmában lelik meg piszkos forrásukat.

Ezekután természetesnek fogja találni minden igaz keresztény hazafi, hogy olyan keresztény képviselőből nem kérünk, eziránt legkisebb becsüléssel sem lehetünk, aki egy keresztény egyház papját, tisztán az ő önző céljai érdekében alaptalan rágalomokkal illet, mivelhogy a Fő-tisztelendő Ur egyrészt magas műveltségénél fogva, de másrészt magasztos hivatása miatt sem folyamodhatik az elégtételtevésnek sem lovagias módjához, sem pedig a Budaváriéhoz azonos tónushoz.

Egyébként jóéjt köztársaságot magasztaló, jelenleg azonban már királypárti-óda költő ur!

Pestujhely, 1921 szeptember hó 18.

Mátéffy Andor, Staudinger Frigyes

Hány zsidó volt a túsok között?

Ezen a héten végre nyilvánosságra kerültek a kommun alatt fogságba vetettek névlajstromai. Be kell látnunk, hogy a zsidók — újból tanúságot téve mohóságukról és fékezhetetlenségükről, — országos arányszámukon felül telakodtak be a börtönök puhára ágyazott gricseire.

A névlajstromok szerint a gyűjtőfogházban bebörtönzött háromszáznolcvanhat tús közül ötvennégy volt a zsidó. Ezen a téren tehát a numerus clausus háromszorosának megfelelő zsidó hűsült a cellákban. Névsoruk a következő:

Bacher Emil, Bachruch Albert, Back Károly, Bardt Armin (azóta kitért), Bartha Ödön (kitért), Baruch Aladár, Blumenfeld Adolf, Blumenfeld Jenő, Davidovics Adolf, Deutsch Oszkár, Dirsztay Andor, Dirsztay Gedeon, id. Dirsztay Béla, Donner Gyula, Domony Móric (kitért), Ehrenthal István, Elkán Gyula, Fáber Fülöp, Fábán Béla, Fischer Emil, Fischer Samu, Fleissig Sándor, Frank Antal, Freudiger Lipót, Freudiger Károly, Freund Emil, báró Groedel Bernát, (kitért), Grünberger József, Grünberger Vilmos, Gráf Elemér, Hacsak Géza, Helvey Tivadar, Klein Gyula, Kornitzer Lipót, Kornfeld Pál (kitért), Krausz Pál (kitért), Ledermann Mór, Leipzig Adolf, dr. Lichtenstein Jenő, Mautner Alfréd, Nagel Marcel, Schwarz Artur, Simon Ignác, Stark Jakab, Sándor Pál, Vadász Jakab, Wald Izrael, Weisz Fülöp, Weisz Gáspár, Weisz István, Weisz Manó, Weizmann József, Wohl Aladár és Wolfner Tivadar.

A forradalmi törvényszék Markó-utcai fogházában egy-két napig tartott foglyok között is arányszámuknál nagyobb mértékben fordultak meg zsidók.

A veszprémi harminckét tús között a következő kilenc zsidó szerepel: Rosenberg Zoltán, Schiller Samu, Reiningger Dezső, Politzer Miksa, Schmertz Miksa, Deutsch Izidor, Wertheim Imre, Gunszt Ignác és Weisz J. Ignác.

A sátorlajuhelyi negyvenhat tús között tizennégy a zsidó. Még pedig: Davidovits Adolf, Kardos Zsigmond, Blumenfeld Adolf, Grünberger Vilmos, dr. Székely Albert, Blumenfeld Jenő, dr. Haas Bertalan, Landesmann Miksa, dr. Grosz Dezső, Kertész Béla, Fuchs Jenő, Lengyel Dezső, Grünbaum Simon és Keleti Jenő.

A hatvanf tizenhárom tús közül három a zsidó: Blumenthal Béla, Sugár Béla és Hoffmann Mór.

A hódmezővásárhelyi husz tús közül négy a zsidó, ami husz százaléknak felel meg. Zsidó túsok: Kis Bertalan, Keleti Adolf, Kalmár Zsigmond és Grodk Dezső.

Gyomáron tizenegy embert hurcoltak el, közöttük három zsidót: Berkovits Adolfot, Klein Vilmost és Hartenstein Ignácot.

Hasonló az arány Gyöngyösön. Tizenegy tús közül három a zsidó: Baruch Lipót, Rosenfeld Emil és Grüsner Jenő.

Kaposváron tizennégy tús között csak kettő a zsidó, ami azonban még mindig túlhaladja a törvényes numerus clausust. Nevük: Burcza Miklós és Hirsch Ödön.

Nagykőrösön harminchárom ember szenvedett fogságban, köztük öt zsidó: dr. Dezső János, Kalmár Lajos, dr. Révész Simon, Neu Gyula és Deutsch Ödön.

Tiszafüredről tizenkilenc embert hurcoltak el. Zsidók: Weisz Gáspár, Weizmann József és Fischer Samu.

Szombathely lakói közül huszonkilenc ember szenvedett börtönben. A zsidók huszonöt százalékos részt vettek ki maguknak. Névsoruk a következő: ifj. Deutsch Samu, Geist Jenő, Kaiser Lajos, Pohl Sándor, Schönfeld Sándor, Ungár Zsigmond és Weiner Károly.

Megállapítható tehát, hogy mindenütt arányszámuknál nagyobb mértékben vették el a börtönökben az idegen faj fiai mások helyét. Szerény véleményünk szerint ezért most, — amíg nem késő, — megbünteténdők.

Nádor Jenő.

ADLER szőrmekabátok átalakítását legutányosabban vállalja. — Szőrmekülönlegességek raktáron **S Z Ü C S**, Király-u. 94. Telefonhívó: Józ. 34-62.

Kárpitos és diszítő Zuker Dob-u. 61. Telefonhívó 69-52

Marczali Henrik

tanulmánya

az Egyenlőség Képes Folyóiratának

szeptemberi számában.

191-ik pad, 8-ik ülés

(Egy pesti zsidó család története.)

1.

1917-ben ültem először a 191-ik padban, a dohány-utcai templomban. Enyém volt a 7-ik számú ülés. A 8-ik számú ülésen egy nagyon öreg, előkelő, szakállas ur foglalt helyet. Jomkipur estéjén összebarátkoztunk és mint templomi szomszédoknál szokás, egy-egy mondatot váltottunk is.

— Holnap, — mondta az öreg ur, — holnap nem jövök egyedül. Velem jön a fiam...

Azután büszke fény gyulladt ki a fáradt szemében: — A fiam huszárhadnagy, a nagyvezüst tulajdonosa... az Isten tartsa meg...

Jomkipur délelőttjén megjelent mazkir alatt a fiu, Tejeleesszáju, daliás tiszt. A mellén egész sereg ragyogó érem.

Értelmetlenül nézett az imakönyvbe és néhány héber szót próbált dadogni. Sehogy sem ment az imádkozás. Az öreg ur sóhajtott:

— A hittanár, a hittanár... Nem tanították héber befűre a gimnáziumban... Azután bekerült a cégbe... Ott elfelejtette, amit tudott... Most pedig a harctér!... Laci imádkozz, imádkozz, édes fiam...

Laci tovább dadogott az imakönyvből. Azután néhány perc múlva szalutált és elsietett:

— A laktanyába kell mennem...

2.

Ez 1917-ben történt. Egy év múlva ott ültem újra a 191-ik padban. A 8-ik ülés Ros-Hasonokor üres volt. Üres az első napon. Üres a második napon. Kol-Nidre estéjén senki.

Jomkipur napján, mazkir-ima előtt, megjelent a fiatal tiszt. Most már főhadnagy volt. A vaskoronarend ott billegett a mellén, az arcán sulyos mély vágás. Idegesen forgatta az imakönyvet. Fellapoztam neki a halottakért szóló imát.

— A papa? — kérdeztem.

— Meghalt... a tavasszal meghalt... — felelte halkán. Néhány perc múlva becsukta az imakönyvet. Szalutált:

— Félállbal megint a harctéren, vagyok már... és a cégnél is annyi a dolog... — suttogta. Azután kifurakodott a templomból.

3.

Ez 1918-ban történt. 1919-ben nem jött senki a 8-ik számú ülésre.

4.

1920-ban, mikor Ros-Hasono első estéjén beléptem a 191-ik padba, a 8-ik számú ülésen egy ismeretlen urat találtam. Jól táplált, aranyláncos, nagybajuszu bácsit, ki áhitatosan és szorgalmasan imádkozott.

Másnap délelőtt, tóraolvasáskor őneki is megeregett a szava:

— Tetszik ismerni a fiatal főnököt? Ez tulajdonképpen az ő helye... az öreg urtól örökölte, aki negyven évig imádkozott ebben a padban, minden nagy ünnepeken...

— Tudom, — feleltem. — Ismertem az öreg urat. A fiát is ismerem.

A közlékeny ur halkán folytatta:

— Idén én kaptam meg a helyüket... Én is harminc éve vagyok már a cégnél...

Téritésről van szó . . .

Tévedés hinni, hogy azok a módosítások, melyek Bangha főtisztelendő ur felfogásaiban és lapjaiban bekövetkeztek, akár valamely kedély-változásokban, akár pedig belső irány-változásokban lennének magyarázatukat. A dolog magyarázata az egyházat közelről érintő kérdésekre vezethető vissza, mert hiszen Bangha az egyház *téritő szervezetét* képviselte és képviseli.

Az antiszemita gondolkodásmód két irányzatáról van szó. Az egyik *vallási*, a másik a *faji* elmélet alapján áll. A faji elmélet oly engesztelhetetlen harcot hirdet a zsidóság ellen, melyet semmi kitéréssel kibékíteni nem lehet. Mig a vallási irány a kitérő zsidóknak kegyesen menedéket hajlandó nyújtani az egyház kebelében. Ez utóbbi irányzat tehát csak eszköznek tekintti az antiszemitizmust a zsidók kitéritésére. Bizonyos pontig üldözi a zsidókat, — *amíg ki nem térnek*. Erre a célra jó neki az antiszemitizmus, mint ijesztő, megfélemlítő eszköz, mellyel szemben azonban a zsidó „biztos révet” találhat, ha hitét megtagadja.

De az antiszemitizmus nem állt meg azon a ponton, a kitérteteket is zsidóknak tekintette és a fajelmélet alapján ezeket is kizárni kezdte. A kitérés tehát megakadt. A hitűkhöz hűtlenséget semmi érdek sem tereli a kikeresztelkedésre. Ezen a ponton következett be Bangha lelki válsága. Hiába volna az antiszemita hadjárat? A zsidók nem térnek már ki! Ez nem mehet így tovább! Az egész akció sikertelenné bizonyult! Ujra ki kell nyitni a kapukat, lehetőséget kell adni a hitéhez hűlenné lenni akaró zsidóknak, hogy biztonságosan keresztelkedhessék ki és gyarapíthassa Bangha táborát.

Bangha megfordulása tehát a vallási antiszemitizmus megszólalása a faji antiszemitizmus ellen. Az egységes antiszemita tábor kettészakadásának tünete. A téritési program harcossá belátja, hogy az antiszemitizmus kudarcot ért, vissza akarja hát fordítani a vallási irányhoz. Ezért hangoztatja, hogy a zsidó faj szerint nem kifogásolható.

Csak az a baj, hogy Bangha későn látja saját akciója kudarcát. Már minden zsidó látja, hogy miről van szó.
Palágyi Lajos.

Es a cégvezető ur, az orra alatt mosolyogva, sugta meg a titkot:

— Mert, tetszik-e tudni, a fiatal főnök ur kitért . . . kikeresztelkedett a kommün alatt . . . Mit tetszik szólni? . . . Kitért . . .

5.

Es idén, 1921-ben, a ros-hasonói kürtfuvás alatt, egy sápadt fiatalember bukkant fel mellettem, ott a 191-ik padban. Elegáns sötét ruhában, szeme alatt fekete karikákkal . . . vállán egy régi, nagyon régi talisszal. Összetörve és megviselten a fiatal főnök ur.

Idegenül és borzongva nézett körül. Szinte könyörgött a szemével, hogy szólítsam meg, van valami sürgős mondanivalója.

A kezében reszketett az imakönyv. Odahajoltam és föllapoztam, hol kell imádkoznia.

A szemét elfutotta a köny. Az ajka alig hallható suttogásra nyílt. Magyarázkodott:

En visszatértem . . . En már jóvátettem azt a butaságot . . . Most, az ünnepek előtt jelentkeztem . . . És újra zsidó vagyok . . .

Ránéztem:

— Erdemes volt? — kérdeztem tőle.

Keserűen megcsóválta a fejét. Azután körülnézett. Ijedt tekintettel, mintha mindenki őt nézné a nagy templomban, mintha mindenki az ő bűnét kérné számon. És megegyezően hozzámhajtott:

— Meglátja, milyen jó zsidó leszek most már . . . Megtanulok héberül olvasni . . . Megtanulok imádkozni . . . Most már én is ide akarok tartozni . . . Csak azért is . . . Csak azért is . . .

Pedlow kapitány felekezeti közeli ünnepelése egy zsidó intézményben

A nagy összeomlás óta, mióta kívülről és bévülről annyi baj, szerencsétlenség és nyomor szakadt reánk, Pedlow kapitány neve külön fogalomná lett nálunk. És ez természetes is, hisz mindenütt, ahol szükség tanyázik, segítő kezével és segítő szívével megjelenik. Különösen a jótékony és emberbaráti intézmények köszönhetnek neki sokat, mert a nagy drágaság által előidézett nehéz viszonyok közepette, az ő segítségével alig tudtak volna föladatuknak megfelelni. De nagy hálával tartoznak ez intézmények Havas Miksáné urasszonynak is, ki Pedlow kapitány fáradhatatlan munkatársa és kinek nagy része van abban, hogy minden segélyre szoruló intézmény oly hathatós támogatásban részesült.

Hogy ez intézmények hálájuknak csak némi kifejezést is adjanak, október 5-én megünnepelték Pedlow kapitány születésnapját és megünnepelték a nagy jótevő szellemében. Ugyanis nevezett napon a Wechselmann-féle vakok intézetébe összegyűltek nemcsak a zsidó jótékony intézetek (fiu-, leányárvaház, siketnémák intézete, Mikéfe és aggok háza), hanem más felekezeti jótékony intézetek (Hermína-uti zárda, Kath. patronázs, Erzsébet hadiárvaház, Orsz. gyermekvédő egyesület menhelye, Szikra egyelet, Nyomorék gyermekek otthona) növendékei, illetve pártfogoltjai is.

Jelen voltak még: Székely Ferenc hitközségi elnök, Bakonyi Kálmán kuriai bíró, dr. Bódy Tivadar ny. polgármester, dr. Giesswein Sándor, dr. Morvay és Mihalovics Zsigmond róm. kath. lelkészek, Vida Jenő, Frankl Tivadar, Kabos Géza, Havas Miksa, Adler Szigfrid, Leszlauer Gyula, dr. Csergő Hugó. Továbbá Neumann Arminné, Deutsch Antalné, Fleischl Samuné, Grünfeld Miksáné, Fabriczki Lipótné, Klein Gyuláné, Adler Lipótné, Adler Szigfridné, a Hermína-uti kápolna főnöknője, több apáca kíséretében és végül az amerikai kolónia számos női tagja.

Az ünnepély az amerikai himnusz elénekülésével kezdődött. Ezután dr. Hevesi Simon főrabbi a töle megszokott ékesszólással üdvözölte az ünnepeltet. Beszédében főlegemlítette, hogy ime, egy zsidó intézetbe valláskülönbség nélkül jelentek meg ünnepelni a nagy jótevőt. Amerika — ugymond — elküldte hozzánk segítő kezét, de elküldte Pedlow személyében szívét is. Beszéde végén Isten áldását kérte az ünnepeltre. A jelenvoltakra oly rendkívüli hatást keltett beszédet dr. Giesswein Sándor angolul tolmácsolta.

Ezután az összes megjelent intézetek nevében Adler Simon, a Wechselmann vakok intézete igazgatója angol nyelven mondott köszönő beszédet. Kiindulva az irás szavaiból, hogy „szeme voltam a vaknak, lába a bénáknak és atyja a szegényeknek”.

BRILLIÁNSOKAT

Székely Emil Király-utca 51.

gyöngyöket, régiségeket mindenkinél drágábban vesznek. TELEFON. (Teréz-templommal szemben.)

Ne dobja el

levelezése bélyegeit, hanem küldje dr. Erdődi tanár címére: Rákospalota, Fő-ut 2., aki minden forgalomban levő, valamint régi magyar bélyeget, külföldieket, nagy gyűjteményt vesz.

63 szebbnél szebb illusztráció

Egyenlőség Képes Folyóiratának

szeptemberi számában.

Megszönte meg Pedlow-nak azt a nagy esztétus, melyben az intézeteket részesítette. Majd minden intézet egy-egy növendéke intézett pár szót az ünnepalké, virágot nyújtva át neki. Különösen mély hatást tett a vak, a siketnéma és a nyomorék gyermekek beszéde.

Egy kis hangverseny után, melyben a Wechselsmann vakok intézete növendékei hegedű-, ének- és zongoraszámokkal vettek részt, dr. Hevesi Simon főrabbi mondott záróbeszédet. Ezután Pedlow kapitány szólalt fel. Megköszönte az ünnepelést, melyben részesítették és melyet sohasem fog elfeledni. Majd az egybegyűlt gyermekcsereghez szólt. Miután Szekszárd városa — úgy mond — diszpolgárával választotta, mint magyar szólhat a magyar gyermekekhez. Figyelmeztette őket, hogy az ország sorsa az ő kezükbe van bétéve, azért munkásságra intette őket, de ne csak önmagukért dolgozzanak, hanem gyakran önzetlen munkásságot kell kifejtetniök. Végül lelükre kötötte, hogy szeressék egymást. Ha szavait megszívlelik és aszerint fognak cselekedni, akkor a nap újra kisüt Magyarországra és az ország ismét nagy lesz. Pedlow kapitánynak nagy közvetlenséggel és szeretettel előadott beszéde, melyet Havas Miksáné tolmácsolt, mély — és hisszük — maradandó benyomást tett nemcsak a gyermekekre, hanem az összes jelenvoltagekra.

A Kölcsey-Himnusz elénekzése után a szép ünnepély véget ért. Pedlow kapitány ezután még hosszabb ideig elbeszélgetett a jelenvoltagekkal és eljuttatott a gyermekekkel, kiket uzsonnával vendégtelt meg. Jellemzésül még csak azt akarjuk felemlíteni, hogy az amerikai kolónia egyik hölgytagja úgy nyilatkozott, hogy budapesti tartózkodása óta első ízben tapasztalta, hogy a különféle vallásfelekezetek oly szép összhangban ünnepeltek együtt, mily kár, hogy ezt csak egyszer tapasztalta. És ezt is zsidó intézményben.

Dr. Lederer Sándor akciója

Megemlékeztünk a múlt héten a pesti izr. hitközség közgyűléséről és dr. Lederer Sándor nagyszabású beszédéről, mely korszakos jelentőségű eseménye volt a hitközség történetének. Lederer dr. felszólította az összes magyarországi zsidó hitközségeket, hogy lépjenek be egy közös szövetségbe, egy új zsidó testbe: a hitközségek országos szövetségébe. Fél százados kívánság valósulna meg a magyar hitközségeknek ezzel a szervezetkezéssel. Sok szó elhangzott, sok indítvány látott már nyomdafestéket ennek a tervnek a nyomán, de ma talán időszerűbb ez a felhívás, mint bármikor is volt. Az élet már megkezdte a szervezetkezésnek azt a munkáját, amelyet a sok jámbor szándék nem tudott dűlőre vinni. A testvéresülés a háboruban kezdődött meg először. A lövészárk volt az az egységes szervezet, melyben az ortodox és neolog zsidók egymás mellé kerültek. Egyforma ruha volt rajtuk, egyforma fegyverekkel harcoltak és egyformán voltak zsidók, akikkel szemben senki nem tett megkülönböztetést aszerint, hogy a zsidóságon belül milyen pártárvnyalathoz, vallási kérdésekben milyen felfogáshoz szítanak. A forradalmakat követő szenvedések is elmostak minden különbséget, amely neolog és ortodox zsidók között fennállott. A numerus clausus és a mozirendelet, az italmérés és a trafik revíziója először proklamálta a zsidóság egységét. Az életnek ezt az egységesítést át kell vinni egy egységes szövetség megalkotásába. A pesti izr. hitközség leg-

közelebb meginduló választási harcaiban a jelölések és a választások a zsidó közügyeknek azokra a harcosaira fognak esni, akik egy testvéri szövetség programja mellett állást foglalnak és akik vállalják, hogy a zsidóságnak ezt a régen vajdó kérdését új formájában (mellőzve az unifikáció eddigi eszméjét) tető alá segítik.

Hogyan küzdenek az antiszemitizmus ellen — Németországban

A két alábbi tudósítás Németországból való:

Szeptember 18-án volt Hamburgban az antiszemitizmus elleni védekezés egyesületének népes és magas színvonalu közgyűlése. Az elnöki székben dr. Gothein ny. miniszter, birodalmi képviselő ült. Bevezető szavaiban rámutatott arra, hogy a lelkeket a zsidóvallású lakossággal szemben sajnálatos elmezavar tartja hatalmában. Ma kellene a legszebb egységben együttműködnünk a közös haza ujjaépítésén. Azok az izgatások, melyek Erzberger megöléséhez vezettek, azoktól indultak ki, akik most legjobban szeretnék a terroristáktól megszabadulni. Ezekben a nehéz időkben fokozottan ránknehezül a feladat, hogy az erkölcsiséget megerősítsük. A haza iránt táplált forró szeretet vezet bennünket, mikor az erkölcs diadaláért küzdünk. A közgyűlés előadója Felden bremeni evangélikus pap volt, aki az antiszemitizmus módszereiről értekezett. Mommsen jóslata nem vált be — mondta az előadó. — Az antiszemitizmus nem szűnt meg, hanem új erőre kapott. Az antiszemitizmus részben a csöcselék, részben dogmatikus fanatikusok műve. A gyűlölködés általánosít s ha valamikor egy zsidó bűnt követ el, ezt rögtön a zsidók terhére írják. A zsidók sem hibátlanok, de vajjon nincsenek-e hibáik a keresztényeknek is? Az antiszemitizmus a különbözőség érzésére nyul vissza. Másik alapja az antiszemitizmusnak egy rettenetes eltorzított nacionalizmus. Ma az antiszemitizmus leginkább divat dolga. Az antiszemitizmus talaja a hisztérikeny műveletlenség. De néha művelt emberek is elnyelődnek az antiszemitizmus mérgezett piluláit, ha azt például a „Cion bölcsel“ című könyvben nyújtják nekik. Ilyen dajkamesékkal házálnak az antiszemiták. Németország fejlődésére nagy veszélyt rejt magában az antiszemitizmus. Gotthelf Jeremiással végzi szavait: Semmiféle erőnek nem szabad veszendőbe mennie. A haza ujjaépítése az erők egyesítését kívánja.

Krebs Ottó a munkásság és antiszemitizmus kérdését világította meg. Az antiszemitizmus megkísérelte, hogy a munkásságot is a zsidóság ellen hangolja. A munkásság, mely faji különbségeket nem ismer el, ma inkább elveti az antiszemitizmust, mint valaha. A munkásság csak erkölcsi szempontból értékeli az embereket és ebben találkozik a zsidósággal. A munkásság végre valóra akarja váltani a felebaráti szeretet elvét, hogy szabad, boldog és jobb emberiség nevelődjék a régi helyett.

A másik tudósítás a frankfurti katolikus nagygyűlésről szól. A német sajtóból megtudjuk, hogy az egyházi szónok, dr. Nieder Lajos (München) szóváltette azokat az izgatató dalokat, melyek Wirth és Rathenau meggyilkolására nyílt felhívást tartalmaznak. A dalok Schrambergben keletkeztek, nem messze attól a helytől, ahol Erzbergert meggyilkolták. Középkori barbárságnak bélyegzi a szónok ezeket a dalokat és a felháborodott hallgatóság előtt kifejté, hogy a gyűlölködő antiszemitizmus velejárója keresztényellenes és szöges ellentétben van a katolicizmussal. Vajha a legszélesebb néprétegek is száműznék örök időkre ezeket a barbárságokat. Ugyanezeket a dalokat énekelte közvetlenül Erzberger meggyilkolása előtt a schwarzwalddi néprörség is.

LEGOLCSÓBB

legkellemesebb fűtést csak a szab. folytonos

„ZEPHIR“

fatüzelésű, légfűtéses

KÁLYHÁVAL

érhető el.

HÉBER SÁNDOR, BUDAPEST,

VI., Vilmos-császár-ut 39. Tel.: 47-47.

HIREK

Mindazokat az igen tisztelt vidéki előfizetőinket, akiknek előfizetése szept. 15-én és október hó 1-én lejárt, tisztelettel kérjük, hogy a laphoz mellékelt postautalvány útján az előfizetést minél előbb megújítani sziveskedjenek, nehogy lapunk szétküldésében fennakadás történjék.

Azon igen tisztelt vidéki előfizetőink lappéldányaihoz, akiknek előfizetésük október hó 15-én lejár, postautalványt mellékelünk és kérjük, hogy az előfizetés megújítása iránt idejekorán intézkedni sziveskedjenek. Helyben, szokás szerint, a kiadóhivatal számozott elismervénye ellenében, pénzbeszedőink szedik be az előfizetési összeget.

Az „EGYENLŐSÉG”
kiadóhivatala.

Japan tengerésztszít a dohány-utcai templomban

S. Kasuya, a budapesti jóvátételi bizottság japán tengerésztszít tagja azzal a kéréssel fordult a Pesti Izr. Hitközséghez, hogy neki Jomkippur napjára a Dohány-utcai templomba két belépőjegyet adjanak. Kasuya nem zsidó; budhista, de a zsidóság, mint a legrégibb kultúrvallás, rendkívül érdekli és egy előkelő vadászatról lemondott, hogy jomkippur napján, a legszentebb zsidó ünnepet végignézhesse.

Ugyanitt írjuk meg, hogy S. Dreyfus párisi bankár Ros-Hasono napján megjelent a Dohány-utcai templomban és jótékony célokra 25.000 koronát ajánlott fel.

♦♦♦

— Kecskeméti Lipót megválasztása. Október harmincadikán a hitközség tagjai ösválasztáson nyilatkoznak meg, kívánják-e papjuknak Kecskeméti Lipót nagyváradai főrabbit? A választáson a hitközségi tagok igennel vagy nemmel szavaznak. A választás lefolytatására hat bizottság alakult. Elnöke a választásnak Breitner Lipót fővárosi bizottsági tag, alelnöke Fuchs Gyula. A választás eredménye nem kétséges. A hitközség választmánya és képviselőtestülete egyhangulag nyilatkozott meg Kecskeméti főrabbi mellett. Előreláthatólag egyhangú lesz az ösválasztás is. A pesti hitközségben legutóbb 1906-ban volt ösválasztás, amikor Adler Illés dr.-t választották meg főrabbinak.

— Keresztény részvét — zsidó temetésen. Súlyos betegség érte a jászárokszállási zsidó hitközséget. Közszeretben álló elnöke Schwarz Armin kereskedő 42 éves korában rövid betegség után elhunyt. A megboldogult páratlan népszerűségnek örvendett. Emberszerető jó szívéért, nemes gondolkozásáért, áldozatkészségéért az egész város közönsége felekezeti különbség nélkül szerette és becsülte. Temetésén a gazdálkodók nagy tömege is megjelent. Bár a kurzus hullámai Arokszálláson is érezhetőek voltak és Budaváry mételyező munkájával itt is kísérletezett, a temetés szomorú aktusa igazolta, hogy a magyar nép tömegei nem ülnek fel a hangzatos jelszavaknak s szinte testvéri ragaszkodással osztoznak a zsidók bánatában és szomorúságában. Mikor hire ment, hogy Schwarz Armin haldoklik, százával jelentek meg az olvasós asszonyok az ablaka előtt és letérdepelve imádkoztak a haldoklóért. Ezrekre menő gyászba öltözött földmives kísérte ki utolsó útjára a város korán elhunyt derék polgárát.

— Az „Egyenlőség” első kulturestje október hó 30-án a Vigadóban. Jegyek a kiadóban.

— Akinek szeme van: látja, akinek füle van: hallja. Pröhle Vilmos nemzetgyűlési képviselő ezen a címen antiszemita vezércikket írt a Szózatba. Pröhle tanár ur ebben a cikkben két forrást citál: Mózes I. könyvét és a „Cioni bölcsék” jegyzőkönyveit. Ezeket rendszerezi Pröhle Vilmos, akit már nemzetgyűlési működéséből is úgy ismerünk, mint nagy rendszerezőt. Ő volt az, aki Sándor Pál indítványára ellenindítványt nyújtott be és a zsidó katonai statisztika kérdőíveibe olyan rovatokat is felvétel, melyek a katonai adatokat nem szolgálják, ellenben az antiszemitizmust igenis szolgálják. Pröhle Vilmos el is érte a célját. A statisztikai iv hamis adatait azóta már nyilvánosságra hozták, viszont titokban tartják azokat a valóságos adatokat, amelyek ugyanazokon az iveken vannak. A vezércikkébe Pröhle ur ugyanezt a módszert vitte át. Az egyik forrás, amelyből idéz: a biblia, vagyis szent könyv. A másik, a Cion bölcsői: egyszerű hamisítvány. Pröhle képviselő ur megint összefoglalta a valóságot a hamisítvánnyal. Mondanunk sem kell, hogy ezzel a módszerrel mindig olyan eredményekhez jutni, amilyenekhez csak akarunk. Akinek szeme van: látja, akinek füle van: hallja...

— Zsidó temetés a vidéken. A somogymegyei Rákosáron meghalt Königsbaum Ignác kereskedő. A falu népe megjelent a temetésén, amelyre Lebovics József baranyamágocsi főrabbi Wagner evangélikus lelkész társaságában érkezett meg. A nép előtt nagyon jó hatást tett a két pap megjelenése és általánossá vált az öröm, amikor köztudomásra került, hogy az evangélikus lelkész vendégszobáját ajánlotta föl odaérkezett zsidó kartársának. A kurzus szellemének megfelelő hangulatot jellemzi, hogy a gyászbeszéd után gazdaberek megkérdezték a zsidókat, hogy Lebovics főrabbi eljönne-e gyászbeszédet tartani közülük való ember temetésére?

— Hét hősi halott. A tápiószcei izr. hitközség a háboruban elesett hét zsidó hős emlékét a falba illesztett márványtáblával örököztette meg. Szeptember hó 25-én leplezte le ezen márványtáblát a hitközség ünnepélyes keretben. Megjelentek a nagykáta, tápióbicskei és a tápiógyörgyei hitközségek küldöttai, a helybeli ev. ref. és ágost. evang. egyházak lelkészei, az ipartestület, iparosok dalárdája, a tápiószcei Sport Club tagjai, a földmivesek nagyszámban stb., különösen a nők valláskülönbség nélkül. A fősztolgabíró és a községi előljáróság írásban mentették ki elmaradásukat. Az ünnepélyt a dalárda nyitotta meg a Hiszekegy, elénekével, illetőleg a kántor a Lamnaceach elmondásával. Breuer Soma nagykáta rabbi mondta el ezután nagyhatású beszédét. A beszéd végeztével kitódult a közönség az előterembe, hol rövid beszéd kísérete mellett a rabbi a fekete gyászszegéllyel bevont táblát leplezte. A kántor Elmolé rachmimja után a dalárda elénekelte a Himnuszt és ezzel az ünnepély befejeztetett.

A hősi halottak: Bamberger György, Fall Salamon, Gróf Miksa, Kűszler István, Pollák Jenő, Weisz Pál, Márk Jenő.

— A hollandi királyné a rotterdami ghettóban. Amsterdamból jelentik: Vilma királyné minapi rotterdami látogatásakor megjelent a város speciálisan zsidó negyedében is, melynek központját a Heimerstraat képezi. A királyné az utca közepén megállította kocsiját és kegyesen fogadta a zsidó hitközség elnökét, ki a királyné zsidó alattvalóinak hódolatát tolmácsolta. A királyné válaszában kijelentette, hogy nagy örömmel jelent meg zsidó alattvalói körében és megígérte, hogy uralkodása huszonöt éves jubileuma alkalmából ismét meg fogja látogatni a viruló zsidó községet.

Vidékről még számos nagyobb hitközség, így a debreceni, székesfehérvári, győri, szegedi hitközség nem küldötte be adatait a jogsegítő irodának, ennek folytán ezután is újra felszólítjuk mindazon hitközségeket, akik felhívást kaptak, de azokat is, akik még nem kaptak felhívást az adatgyűjtésre, hogy mihamarabb közöljék kebelükbe tartozó hősi halált halt, eltűnt, fogoly és rokkant zsidó katonáknak lehetőleg a politikai község pecsétjével is hitelesített névjegyzékét, mert ennek beérkezése után a jogsegítő iroda névre szóló összeíró-íveket fog küldeni, hogy az illető volt katonának közelebbi adatait megtudhassák.

— **Mit felelünk az antiszemitáknak?** A zsidóságot ért vádak szükségessé teszik, hogy minden bűnös zsidó rendelkezék azokkal a hiteles adatokkal, melyeket mint igazságunk győzhetetlen fegyvereit, az ellenség vádjai ellen szegezzük. A pesti izraelita hitközség elhatározta, hogy védelmi röpiratokat ad ki. **Mit felelünk az antiszemitáknak?**: ez lesz a címe a sorozatnak, melyet a hitközség kulturszakosztályának előjárói: dr. Eulenberg Salamon udv. tanácsos és dr. Szabolcsi Lajos szerkesztenek. A kis füzeteket a hitközség olcsó áron — 10 koronájával — bocsátja könyvpiacra, hogy mindenkinél módjában legyen azokat megszerezni. Minden füzetet úgy állítanak össze a szerkesztők, hogy azok ne csak a védelmi harc kitűnő eszközei legyenek, hanem maradandó, történelmi értékük is legyen. Az első füzet, mely a magyar zsidóságnak a kommun elleni harcokban elfoglalt szerepét örökíti meg, sajtó alatt van. Ezt fogja követni a magyar zsidóságnak az integritásért vívott küzdelmeiről szóló krónika. Az önvédelmi röpiratok megszerzése és a füzetek hiteles adatainak a népszerűsítése mindenkinél a kötelessége, aki hozzá akar járulni az antiszemitizmus letöréséhez.

— **450 diák az OMIKE menzáján.** Az Egyenlőség már hírt adott az OMIKE menzájáról. Megnyitáskor háromszáz zsidó diák jutott ebédhez, vacsorához, most már négyszázötven a számuk. A menza ügyeit a fáradhatatlan FELLNER LEÓ vezeti, mellette szili STEIN MANÓNE buzgólkodik. A vezetőség ezúton is kéri a zsidó kereskedőket és iparosokat, hogy követve REISZ DÁVID mézáros és társai nemes példáját, segítsék élelmiszerekkel, fűszerárakkal a menzát.

— **Zsidó Uránia alakul.** SOMOGYI VIKTOR, a VII. kerületi izr. iskolaszék elnöke, már régebben indítványt nyújtott be a hitközség oktatásügyi bizottságához egy zsidó Uránia létesítése tárgyában. Az Urániának nagy szerepet adnának az ifjúság vallásos érzelme megerősítésében. A bibliai tárgyu képeken kívül zsidó történelmi, zsidó művészeti alkotásokkal ismertetnék meg a tanulóifjúságot. Ezeket kívül természettudományi és földrajzi előadás szemléltetésére is szolgálna az Uránia. Budapesten 30.000 iskolába járó zsidó gyermek van. Ha a szülők évente csak 50 korona urániai díjat fizetnek, úgy ez 1 millió ötszázezer koronát jövedelmezne. Ezen összegből az Uránia összes költségeit fedezni lehetne. Minden tanuló havonta egy-egy előadáson vehetne részt. Az Uránia vándor rendszerű lenne. A zsidó iskolák tornatermében és egyéb zsidó egyesületekben tartanák meg az előadásokat. SOMOGYI VIKTOR indítványát úgy az oktatásügyi bizottság, mint a pedagógusaink rokonszenvvel fogadják s nem lehetetlen, hogy a zsidó Urániát rövid időn belül meg is valósítsák.

— **1,700.000 korona templomjegyekért.** A pesti izraelita hitközség a főünnepekre kiadott templomjegyekből 1,700.000 koronát vett be.

— **A hitközség eszrog-akciója.** A pesti izraelita hitközség beszerzési csoportja a közelgő sátoros ünnepek alkalmából nagyobb mennyiségű eszrogot, lovot és hadaszirot szerzett be. A beszerzési csoport az eszrogokkal a vidéki hitközségeket is ellátja. Az eszrogokat sokkal olcsóbban bocsátja a beszerzési piacra, mint a hivatásos kereskedők.

— **A hitközség kóser vendéglője.** A pesti izraelita hitközség előjárósága a kassuszi intézményeinek bővítése céljából dr. LEDERER SÁNDOR javaslatára nagyjelentőségű elhatározásra jutott. Megengedte, hogy a hitközség alkalmazottainak beszerzési csoportja vendéglőt nyisson. A vendéglő céljaira kibé-

relték a Dob-utcában volt Zöldhelyi-féle étterem helyiségeit és ebben szigorúan kóser étkezdét nyitnak. A vendéglőben a beszerzési csoport tagjai, a rabbiszeminárium növendékei, a főiskolai hallgatók egy része és azok, akik a hitéletben segélyre szorulnak, jutnak olcsó ebédhez és vacsorához. Emellett természetesen bárki étkezhetik a vendéglőben, aki kóser kosztot kíván. A vendéglő berendezése most folyik és szimchasztóra napján gyermekünnepély keretében meg is nyitják.

— **Segítsétek!** A zsidó jótékonyosság egyik legszebb művét: a Pesti Izr. Nőegylet leányárvaházát végzetes elemi csapás érte. Jókai-utcai épületének menyezete beomlott és csak az isteni gondviselés jóságos intézésének tudjuk be, hogy emberéletben kár nem esett. E katasztrófális esemény a legsúlyosabb dilemma elé állította egyesületünk vezetőségét. Egyik megoldásul az intézet azonnali bezárása kínálkozott, ami azonban 80 árvaleánynak legközelebbi hozzátartozóihoz való visszaadását jelentené. A másik megoldás: az újjáépítés rögtön foganatosítása, ami viszont óriási anyagi áldozatot igényel. A zsidó jótékonyosság forrása: a szívjóság, mindenkor kiapadhatatlannak bizonyult. Ebből építettük fel a Leányárvaházat és hitfeleink jószívűségétől reméljük annak lábraállítását most is. Kérve kérjük azért jótévőinket, hogy Jókai-utcai leányárvaházunk újjáépítésének költségeihez nemeslelkű adományaikkal szintén járuljanak hozzá és az erre szánt összeget az Egyenlőség-hez küldjék be. A Pesti Izr. Nőegylet elnöksége.

— **A tuniszi főrabbi halála.** Tuniszban a múlt hónapban 73 éves korában hunyt el ZEROUN ISRAEL, Tunisz tartomány főrabbi. Zeroun csak négy év óta töltötte be ezen előkelő tisztséget, de azt megelőzőleg 1898 óta volt az ottani beth-din elnöke. Temetésén több ezren vettek részt és a zsidók a temetés tartamára becsukták boltjaikat. A tunisi bey igazságügyminiszterével, a francia főkormányzó és a megszálló hadsereg parancsnoksága katonai küldöttségekkel képviseltették magukat.

— **Halálozás.** Grünfeld József elhunyt Légradon folyó évi szeptember 27-én 76 éves korában. Negyven éven át volt Légrad izr. hitközség közkedvelt előjárósági tagja. Általános közbecsülése temetésén felekezeti különbség nélkül nyert megnyilvánulást, szerető gyermekei nélkül nagykiterjedésű rokonsága gyászolja.

— **Adomány.** Simon Géza háromszázötvenöt darabból álló becses és nagyértékű éremgyűjteményét a pesti izr. hitközség gimnáziuma részére az Egyenlőség átadta.

MAGYAR DIVATCSARNOK

VII., RÁNÓCZI-UT 74.

Árban, minőségben szenzáció!

Ujabb szállítmány eredeti

PÉCSI KEZTYÜ érkezett:

Női svéd antilop	--- --- K	275
Férfi bőrkezttyü	--- --- K	330

Méteráru-osztály:

Mosóflanelék	--- --- K	92—175
Bársonyok sima mintás	--- K	395—420
140 széles angol kelmék	--- K	450

Ezenkívül nagy tétel női fehérnemű:

Himzett sifion ing	--- --- K	275
Egész finom himzett garnitúrák	--- --- K	720

— Egy zsidó tudós ünneplése. Dr. Leimdörfer Dávid, a hamburgi izr. hitközség kiváló rabbija, a múlt héten töltötte be születésének 70-ik évfordulóját. A magyar származású kiváló lelkész hívei ez alkalomból meleg ünneplésben részesítették. A jubileumi ünnepi istentiszteleten dr. Sonderling rabbi méltatta kollegájának nagy érdemeit. A hamburgi hitközség nagy alapítványt létesített dr. Leimdörfer Dávid nevére és kiváló lelkipásztori és a tudomány terén elért érdemei elismerésül felruházta a főrabbi címmel. Dr. Leimdörfer Dávid nagybátyja dr. Lendvai Oszkár orvosnak és dr. Lendvai Andor budapesti ügyvédnek.

— Hymen. Schönberger Malvinkát Tarczáról eljegyezte Adler Dávid fakereskedő Koriátvizsólról. Minden külön értesítés helyett.

Schweiger Mancika kisasszonyt Szolnok, eljegyezte Strausz Jenő Belecska.

Kramer Jakab Paksról eljegyezte Fischer főrabbi leányát, Leácskát Gyöngyösről.

— Bucsiki Péter. A mai antiszemita világban örvendtes példaként jegyezzük fel Bucsiki Péter nevét. Bucsiki Péter az Aréna-ut 17. sz. alatti Gradó-kávéház tulajdonosa. Mikor Rosengarten Vilmos ugyanabban a házban ingyen imaházat rendezett be a főünnepekre, akkor Bucsiki Péter példás önzetlenséggel és felebaráti szeretettel ingyen ajánlott fel helyiséget, székeket, villanyvilágítást és díszítette fel virággal a zsidó imaházat. Legyen neve ezért szeretettel megörökítve.

— Sirkészítés. A rákospalotai aut. orth. izr. hitközség és Chevra-Kadisa e hó 9-én díszes sírkövet állított két derék és nagy érdemeket szerzett volt tanítójának: Stein Dávid és Spitz József hitoktatónak. A gyászünnepélyen a családtagokon kívül résztvettek a hitközség, Szentegylet, az elhunytak számos volt növendékei, tisztelői és a mostani tanítók az iskola tanulóival. Dr. Weisz Miksa orvos az iskolaszék, Reisz Gábor előlj. tag a hitközség nevében magas szárnyalású és szónoki hűvel előadott beszédben dicsőítette mindkét volt tanító magasztos munkásságát és a hitélet megerősítése körül kifejtett tevékenységét. Veit Salamon hitk. tanító, mint volt kartárs, az elhunytak fáradtságos működését hatásos beszédben méltatta. Végül Kemény Károly menekült és beosztott tanító a Nőegyesület nevében lelkes szavakban emlékezett meg néhai Stein Dávidról mint az egyletnek hosszú éveken át volt buzgó, szorgalmas és tevékeny jegyzőjéről.

— Rosenakné Behr Blanka „Judith” című regénye, melynek első kötete — közérdeklődést keltve — lapunk hasábjain jelent meg, teljes egészében, könyv alakban kerül a nyilvánosság elé. „Judith”, mely az utolsó három évnek dióhéjba foglalt korrajzát is adja, hatalmas védőbeszéd a zsidóság mellett. A könyv, mely legközelebb német és angol fordításban is meg fog jelenni, szerkesztőségünkben is megrendelhető. Ára 66 korona.

— Segítség. Benedikt Salamon száz százalékos rokkant kéri hitsorsosait, hogy könyörüljenek szánalmas helyzetén, segítsék ruhaneművel és pénzbeli adományokkal. Adományok az Egyenlőség kiadólivatalába küldhetők.

LOCKSTEIN-GYULA
AMERIKAI IRODABUTOROK
IROGÉPEK
BUDAPEST IV. PÁRISI-UT 1. LEM
TEL: 126-06

Igazg. Keleties Ráner **FŐVÁROSI ORFEUM** Nagy-mező-ut. 17. sz.
Nirschy Emilia és művésznövendékei vendégjátéka, valamint a szenzációs októberi műsor. Kezdet este 1/8 órakor.

Hajszálakat polgár arcáról, karjáról vegleg kurtja feletlőséggel Pollák Sarolta kozmetikus, Budapest, VI., Andrássy-ut 38. „Miracle” hajeltávolítószert szétválasztás utasítással. Szépségápolás. Szemölcsirtás. Fagykezelések.

SIREMLÉKEK, SIRTÁBLÁK KEGYELET vállalatnál.

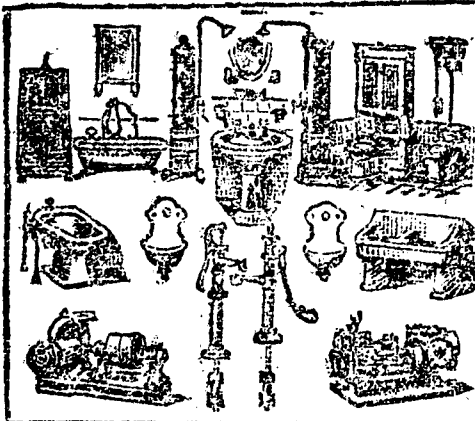
Telen és iroda: VI., CSENGERY-UTCA 41. Telefon: József 114-04.

Orth. 22 baromfi, elsőrendű zsiribak, a pesti alatt; valamint mindenféle füstöltáru elsőrendű minőségben. Budapest, V. kerület, Vízgrádi-utca 30. **Szegénál.**

KELETI J. BUDAPEST, IV. KERÜLET, KORONAHERCEG-UTCA 17.

Gyárt legtokéletesebb kivitelben: műlábakat, műkezeket, sérvkötőket, haskötőket, gummigöresérharisnyákat stb. Dus választék az összes betegápolási gummiarukban és műszerekben.

Fiatalos úde arcibört
varázsol elő 10 nap alatt és eltávolít minden teint, hibát, u. m.: miteszer, pattanás, szárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos, hervadt, petyhüdt bőrt a dr. Kázy-herceg-jéle **HYVAFON** szepítőszert. A kura egyszerű, otthon végezhető minden feltűnés nélkül. Kezeletése után az arc bört ragyogó szépségben, gyönyörű tiszteben és tisztaságban pompázik. Egy adag 75.- K. Vidékre postaköltség és adóval bérmentve 90.- K. Postai rendelések Hyvarjon-gyár foraktárhoz: Gross Antal, Budapest, ősef-körút 23. intéző-dők. Budapestben kapható: Török József gyógyszer-tár, Király-ut. 12. Kartschmafi-drogéria Rakóczi-ut 50. es Erzsébet-körút 1. Nemzeti Opera-drogéria. Andrásy-ut 13. Róna-drogéria, József-körút 50. Seitz-drogéria, Népszínház-utca 29. Fehérkereszt-drogéria, Teleki-tér 1.

SZÁNTÓ MÓR

Budapest, VI., Közsé-ut. 80/E.
Telefon: 174-88. Sürgősség: Ventil.

Vascsövek minden méretben és mennyiségben.

Vízvezetők és fűtőberendezési tárgyak telepe.

Mindenféle szivattyúk raktára. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Glaser Mihály

szücsmeister, Izabella-ut. 68.
(Aradi-utca sarkán.)

Alakit, javít, fest.

Nagy raktár készárakban. Eladás nagyban és kicsinyben.

Kárpitos butorok

bőr-, gobelin-, moquette-, bársony- és selymgarmenturák

legjobb kivitelben

BODONYI JENŐ

kárpitos mesternél, Budapest, VIII., Dill-ut 12. sz.

Import Tüzipát

a legolcsóbb napiárban fuvarátételenként házhoz szállít Rossmann gőzfűtőtelep V, Korall-ut. 15

Vas- és rézbutor legalkalmasabb bevásárlási forrása

Eichler Izidornál

Raktár: VII., Sip-ut. 9. — Műhely: VIII., Tisza Kálmán-tér 22.

Telefon: József 22-18.

Ahol igazán olcsó!
Férfi- és női gyapjuszövetek,

zselir, vászon, kanavász és minden-nemű mosó-ruhan. Nagyválaszték selyem- és bélé-árakban.

Külön nagybanl osztály.

Nemzeti Nagyruház

Budapest, VII. ker., Király-utca 7.

Lándor Emil halála

Epilógus a „Fehér szegfű” című regényhez.

Írta: Kiss Arnold.

S amikor a tiszafüredi rabbinus és fia távoztak a professzor lakásából, bucsuzáskor tréfásan mondta a házigazda az öreg urnak:

— Föl a fejjel, rabbi ur, más is lehet kiváló ember, nemcsak a rabbinus, utóvégre Schiller se volt zsidó pap, Csiky Gergely pedig — úgy tudom — egyenesen a reverendából ugrott ki a Nemzeti Színház színpadára...

Mindez a fiának szóló elismerés rövid időre oszlatta csak széjjel az öreg ur bánatának felleget; Emil folyton az édes apja mellett volt, a redakcióban szabadságot kért egy-két estére, hogy teljesen neki szentelhesse idejét, s kétszeres gyöngédséggel igyekezett az öreg ur rosszkedvét némiképen megnyihíteni.

Egyik este elvitte az édes apját a Nemzeti Színházba, a darabjához. Az öreg ur nagy gyönyörűséggel élvezte végig a fia szellemtől sziporkázó, ragyogóan megírt vígjátékát, a kitűnő előadást, Csillag Teréz finom játékát, Náda Ferenc pompás alakítását — de titokban arra gondolt, hogy ez a gyönyörű nyelvezet, ez a kiváló szellem, ha Izrael szószékére került volna a fiának ajkán, milyen mondhatatlanul boldog lenne ő az ő Emiljében.

A „Gésák”-at is végignézte, s ott aztán végleg kiábrándult abból a hitéből, hogy az ő Emil fiából még valaha is pap lehessen; a merészszövegű kuplék, a dévaj táncok, a színészek frivólan pajkos párbeszédei, Hegyi Arankának áttetsző leplű kimonója és a többi színésznők mindent sejtető, csillogó, gyöngyös toillette-jei valósággal elérmitették az öreg urat: honnan is szedte magába az ő Emilje ezt a ledérséget? Jámor lelkülete sehogyan se tudott megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy az ő fiának tollából fakadtak azok a megbotránkoztató versek és kétértelmű dalok; hiába magyarázta neki Emil, hogy a modern operettenek ilyen a tónusa, hogy azokat a japán dalokat nem is ő írta, csak fordította, hogy az írónak számolnia kell a színház és a közönség izlésével, az öreg ur a második felvonás közepén otthagvta a színházat s bizony hazatérve Pannoniabeli szállására, hosszan vezekelt és imádkozott a fia miatt és keserűen siratta széjjelfoszlott ábrándjait...

Azután hazautazott az öreg ur; a pályaudvaron könnyek között megáldotta a fiát, s mikor a vonat kirobogott az indóházból, a vasuti fülkében égető, fájó könnyek gördültek alá az arcán. Egy esztendő választotta el annak az álomnak a megvalósodásától, hogy a fiát pappá avassa a szeminárium meghitt kis templomában... mint a vezérlőbizottság tagja, ő tehetne volna avatóáldással a kezét papfia fejére... ez az álom végképen továszallt, fagy borítja az apai szív reménységeit, mint odakünn a sivár lapályokon is hó és téli zuzmara fedi be most már az elmúlt tavasznak és nyárszaknak egykori virágait, és sötéten kerengő varjak kárognak a tarjegyének fölött az egyik bánatos versének refrainjét: „be kár érettünk, óh be kár!”

Mostanában jelent meg az egyik fővárosi napilapban Emilnek ez a verse. Az öreg ur kivette a tárcájából a költeményt, könnyek között olvasta újra végig, s a fia lelkének szomorúságára, a papi pályától való bucsuzásának okait vélte ezekben a bánatos, halkmelódiaju sorokban megtalálni:

Hét éve koldulom szerelmed,
Hét hosszú éve, angyalom,
Fáradt madárként ér le hozzád
Hajdanta szárnyaló dalom.
Melódiáim már kopottak,
A tavasz elhagy, itt a nyár —

Kijózanodtunk mindaketten,
Be kár érettünk, óh be kár!

Hiába sírtam a tilinkón,
En együgyű pásztorgyerek!
Teérted eljön a királyfi,
Ki nem dalol s nem érzeleg.
De rám bohó királykisasszony
Többé tudom, sehölse vár —
S szívem be fogja érni mással,
Be kár érettünk, óh be kár!

(Folyt. köv.)

Szukoth-ünnepl (sátoros-ünnep) istentiszteletek sorrendje:

	Dohány-u és fiúárvaház templomban	Rombach-u. Aréna-ut 55. Páva-u. 39. templomokban
1921. október 16-án első előeste	5 órakor	5 órakor
" " 17-én első reggel	7 "	7 "
" " 17-én első d. e.	1/2 10 "	9 "
" " 17-én első d. u.	— "	4 "
" " 17-én 2-ik előeste	5 "	1/2 6 "
" " 18-án 2-ik reggel	7 "	7 "
" " 18-án 2-ik d. e.	1/2 10 "	9 "
" " 18-án 2-ik d. u.	4 "	4 "
" " 18-án este	1/2 6 "	1/2 6 "

NAPTAR

Vasárnap, okt. 16, tisri 14, Szukosz-ünnep előest, hétfő 15, Szukosz első és kedd 16, második főünnepnap, szerda 17, I. félünnep, csütörtök 18, péntek 19, szombat 20. (Sábász chol-hámóéd.) — Szombat bejövetele: 5 ó. Kimenetele: 5 ó. 40 p.

BERSON
GUMMISAROK
minősége utólérhetetlen!

Megérkeztek az őszi újdonságok!!

FALUDI LÁSZLÓ női divat-
áruházában,
Budapest, VI., Andrássy-ut 56. sz.

Szővet-, selyem-, bársony-, flanel- és vászonárúk, mindennemű kötött- és szövöttárúk, női fehérneműek, pongyolák és blousok dus választékban.

Mindenki saját érdekében vételkényszer nélkül tekintse meg.

KOHN FÜLÖP
asztalos mester

Budapest, VII., Rózsa-utca 20. Telefon: József 2-45. Kizárólag elsőrendű konyha előszoba, gyermek- és leányszoba-, valamint hallberendezések állandó nagy raktára.

PYRAM

**TERPENTINES CIPÓ-
KRÉMET HASZNÁLJUNK**

PÁLYÁZATOK

Díjszabás: Minden szó egyszeri beiktatása 8 K, vastagon szedett betűkből 8 K. Pályázatok felvétele: Lipót-körút 26.

A rákosligeti izraelita fiókhitközség (Budapesttől 20 perc), egy sóchet ubódek, vekoré, bal-tefiló és hitoktatót keres. Természetbeni lakás és fizetés megegyezés szerint. Az állás azonnal betöltendő. Magyar honosok és 45 éven aluliak pályázhatnak. Wiedner Salamon, h. elnök. 808

A székesfehérvári izr. vallásközség tanítói oklevéllel és megfelelő héber tudással bíró nőtlen középiskolai hitoktatót keres. Ajánlatok sürgősen nyújtandók be. Az előjáróság. 811

A rákospalotai aut. orth. izr. hitközség sóchet ubódek, vekoré metsző-előimádkozói állásra, mely a pénzbeszedői, sámesz és liberer teendőkkel van egybekötve, pályázatot hirdet. Javadalmazás megegyezés szerint. Lakás egyelőre nincs, ezért csak környékbeli vagy nőtlenek küldjék be folyamodványukat e hó 25-ig Fried Sándor hitközségi elnökhöz. 231

A hevesi izr. népiskolánál a tanítónői állás azonnal betöltendő. Javadalmazás: törvényes fizetés államsegéllyel és a hitközség külön drágasági pótléka. Folyamodványok Brünauer Emil elnök címére küldendők. 798

A zalaegerszegi izr. hitközségnél a hitoktató-titkári állás megüresedett. Pályázó csak nőtlen, szemináriumot vagy tanítóképzőt végzett olyan egyén lehet, ki hitoktatásra képesítéssel bír és a titkári teendőkben is jártas. Zeneértők előnyben részesülnek. Javadalmazás megegyezés szerint. Pályázati határidő október 30. Az állás azonnal elfoglalandó. Zalaegerszeg, 1921 szept. 30-án. Boschan Gyula, elnök, Prager Samu, id. titkár. 794

Férjhez adnám

egyedül álló sógornőmet, ki főútvonalon kitűnő, erős üzlettel, berendezett lakással és házzal rendelkezik. Intelligens, gyermektelen 45–50 év körüli izr. háztulajdonost keresek. Megkereséseket „Szolid 921” jelígre Györi-Nagy hirdetőirodába, Budapest, VII., Kertész-utca 16. szám kérem beküldeni.

IMPORT TÚZIFA

legutányosabban kapható DÉNES GYÖRGY
gőzfűtőjában V. Pannónia-utca 14. szám.
Telefon 122–15

Egy bank sem váltja be külföldi pénzeit
és nem teljesíti tőzsdei megbízásait lelkiismeretesebben, mint

GERGELY TESTVÉREK bank- és váltóüzlete
VII., Rákóczi-ut 34. szám (a Rókus-kórházzal szemben.)
GYŐZŐDJÉK MEG RÓLA SZEMÉLYESEN.

EHRENFELD ÉS FIA FENYŐ TÁNCINTÉZETÜKBEN

Bpest, VIII., Rákóczi-ut 47. (Metropol-szállóval szemben.)
Minden hó 1-én és 15-én új tanfolyam
kezdődik Schymmi rendszeres tanítása.

Ha vas-, rézbutor, sodrony-ágybetétre
szüksége van,
ha vas-, rézbutor sodrony, ágybetéteit, gyermekkokcsit javítani, festetni,
csiszoltatni akarja, forduljon bizalommal
LEBOVITS OSZKÁR vas- és rézbutor Budapest, VI., Izabella-u. 41.
lakatosmesterhez. Telefonhívó: 127–35

Központi szeszítő- és szeszgyár-berendezéseket,
pálinkafőző-üstöket és mosó-
üstöket vörösréz-ből minden méretben a legjobb
kivitelben, legutányosabb árban szállít a 25 év óta
fennálló cég: ARANYI ADOLF rézműgyára
Újpest, Lőrinc-utca 7. sz. Telefon 75–00.

ZSÁK ponyva, zsineg kaphatók
SCHILLINGER MIKSA
Budapest, V., Rudolf-kárpát 7. sz.
Zsák- és ponyvakölésőrzés.

KÖZGAZDASÁG

A Vármegyei Mezőgazdasági és Iparfejlesztő R.-t. e hó 5-én tartott rendkívüli közgyűlése az alaptőkének 60,000 drb. 1921. évre osztalékjogosult, egyenként 400 K-ás névértékű részvény kibocsátása útján 30,000.000 K-ra való felemelését határozta el. Ezen új részvények átvételére a régi részvények birtokosainak 1:2 arányban 600 K árfolyamon (a költség és bélyegilletéket is beleértve), melyhez még 1921. jan. 1-től 6 százalékos folyókamat fizetendő, elővételi jog biztosítatik, mely a Magyar Város- és Községfejlesztési R.-t. pénztáránál (V., Zrínyi-utca 7.) e hó 17-ig gyakorolható.

A Neuschloss-Lichtig Repülőgépgyár és Faipar Rt. tervbevette üzemének új gyártási ágakkal való kibővítését és ez okból f. hó 10-iki rendkívüli közgyűlésében az alaptőkének 57,500.000 koronáról 85,000.000 koronára való felemelését határozta el. A régi részvényesek 3:1 arányban gyakorolhatják elővételi jogukat, darabonként 638 korona lefizetése mellett, amely összegből 38 korona költségek, illetékek és kamat fejében fizetendő. Az elővételi jog f. hó 14-től 22-ig gyakorolható a Magyar-Olasz Bank Rt. főpénztáránál.

APRÓ HIRDETÉSEK

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri beiktatása 6 K, vastagon szedett betűkből 10 K. Apró hirdetések felvétele: Lipót-körút 26. Jelígrés levelek kettős borítékban ugyanoda intézendők.

ÖRÖKÖS otthont keresek intelligens, egyedülálló, középkorú barátnőnek. Mindenhez ért és fővágya kedves zsidó családnál élni és működni. Ajánlatok „Megbecsülendőnek” jelígre a kiadóba kéretnek. 1577

VI. GIMNÁZISTA elemistákat vagy gimnázistákat IV. osztályig vállal tanításra. Cím: Práter-utca 19. József László.

SZERETŐ anyja tudna lenni árva gyermeknek és megértő hitvese özvegy uriembernek 24 éves, finomlelkű, szolid, házas, vagyontalan urileány. Részletes választ a kiadóba „Reményteljes kísérlet” címen. 792

NEVELŐNŐT 2 elemi iskolás fiúgyermekhez, jó fizetéssel, azonnalra keresek. Német nyelvtudással előnyben részesül. Fényképes ajánlatok bizonyítványmásolatokkal Berkes Ignác uradalmi intézőhöz küldendők, Kovácsipusztá, u. p. Bódvaszilás. 812

EGY, a szakmájában teljesen jártas szedő-gépmester átlandó alkalmazást kaphat Schwarcz Lipót könyvnyomdájában Kunszentmiklóson. Ugyanott egy tanuló is felvétetik. Szombaton és ünnepnapokon zárva. 804

VEZETŐALLASBAN levő gőzfűrészi és detail lakerekedési jártassággal bíró, jó családból való, izr. fiatal ember, tartalékos tiszt, állását változtatni akarja. Esetleg üzletbe benősülne. Szíves megkeresések „Huszonkilenc éves” jelígre Sikray hirdetőirodába, Vilmos császár-ut 33. szám. 1584

OKTATÓT keresek II. realista fiúhoz. Klein Dezső, IX., Viola-u. 25. 816

BEHAZASODNI óhajt 40 éves hivatalnok, jó családból, vagyonos, 100.000 K jövedelemmel. Levelek „Komoly” jelígre Mosse, Andrassy-ut 2. 814

EGY JÓNEVŰ fővárosi ügyvéd feleségül keres Budapestben vagy vidéken, 30 év körüli jobb zsidó családból való csinos és művelt asszonyt. Részletek megtudhatók Grünwald, Király-utca 57. szám alatt. 434

INTELLIGENS izr. leány kerestetik, ki varrni tud, ur házába. Bizalmi állás, Jelentkezni VI., Bajza-utca 28. földszint 1. 1582

KERESEK egy német kisasszonyt két gyermekhez, 6 és 3 éveshez, teljes ellátással, Breuer Mihály, IX., Gyep-utca 39. 1583

APRÓ HIRDETÉSEK

FÉRJHEZADNAM csinos nővéremet intelligens, szerény, 30—35 év körül izr. fiatalemberhez, kit vidéki nagyobb városban levő vasüzletemhez társul vennék. Cím a kiadóban. 1576

MODERN PARÓKÁKAT legfinomabb kivitelben és mindenemű hajmunkát kihullt hajból is készítek, Grünfeld hölgyfodrász, paróka-készítő, a volt Visó és Grünfeld cég beltagja. Hajó-utca 3. (Belváros.)

KOSSÁK UTÓDA KOMÁROMI. Elősmert régi, elő modern műterem. Gyermek- és hölgyfelvételek, családi csoportképek. Kossuth Lajos-utca 12. 481

VASBUTORT, RÉZBUTORT, gyermekágyat, gyermekkocsit, sodrony ágybetétet, matracokat legolcsóbb gyári áron szállít. Klein Gyula és Társa vasbutorgyár, Dob-utca 58. sz. (Erzsébet-körut mellett.) 657

HÁZIKISASSZONY 3 kisgyermekhez, tanyára, ki a varrásban jártas, a háztartásban segédkezik, a legjobb bánásmódban részesül, azonnal felvétetik. Ajánlat, fizetési feltételek megjelölésével, Lusztig, Sajókaza. 773

SZESZNAGYKERESKEDESBEN jártas és feltétlenül megbízható pincekezelőt keresünk; ki borszakmában is jártas, előnyben részesítjük. Szombat és ünnepnapokon zárva. Steiner Lipót és társa, Sárvár. 774

HÁZITEENDŐKBEN és főzésben jártas, vallásos érzelmű leányt keresünk azonnali belépésre. Steiner Lipót és társa, Sárvár. 775

VAGYONTALAN, de TEHETSÉGES, 28 éves kereskedő jobb kereskedőcsaládba (vidékre is) benősülne. Ajánlatokat: „Biztos rév” jelígre Schwarz József hirdetőirodájába, Andrassy-ut 7., Budapest. 809

GYERMEKTELEN nő elvállalna jobb orth. házvezetést család mellett. „Azonnal” jelíge alatt a kiadóba. 1566

SCHADCHEN, jobb összeköttetésekkel, adja le címét „Prima” jelíge alatt a kiadóba. 1567

JOBB házakhoz bejáratos schadchen adja le címét „Kereskedő” jelígre a kiadóba. 1574

KARPITOS ajánlkozik házhoz, házonkívül. Haas, Westelényi-utca 67. 1575

ÖVÖNÖT keresek 2 gyermekemhez, perfekt német tudással. Cím a kiadóban. 805

ZSIDÓ körök házasságközvetítője Breiner Dávid ügynőse, Pápa, Szentilónai-utca 8. 1577

HÁZVEZETŐNŐNEK ajánlkozik 33 éves elvált asszony, idősebb uriemberhez. VII., Dohány-utca 84. III. 26. 1572

ANGOL ÉS FRANCIA ügyes varrónő uri házakhoz ajánlkozik. Zsarnovitz Katalin, Erzsébet-körut 56. II. em. 9. 1571

BENŐSÜLNE üzletbe, harminckét éves, mindenhez értő. Jelíge: „Nyugdíjképes államvasutas” a kiadóba. 1570

FŐVÁROSBAN önálló műhellyel rendelkező jobb iparos nőszülne. Megbízva Fischer, Dohány-u. 68. III. 14. 1554

KIFOGASTALAN, 47 éves, izraelita, vagyonos özvegy férjhez menne. Ajánlatok „Nyugodt élet” jelíge alatt a kiadóba kéretnek. 1561

MENDENNEMŰ varrást vállal Szilágyi Szerén, VIII., Festetics-utca 4. I. em. 13.

NÉMET kisasszonyt 2 gyermekhez felveszek. Rosenberg Izso divatüzlet, Teréz-körut 25. 1569

KERESKEK izr. tanítónőt IV. elemista leányomhoz. Csak perfekt németek tudják ajánlatukat dr. Sas Ernő, Szabolcs, Borsodmegye, címre. 1562

JOBB nő, ki főz és kézimunkázik, felvétetik. VII., Erzsébet-körut 52., III. 19. 1563

MŰVELT, nyelveket tudó urihölgy társalkodónő, esetleg anyahelyettesi állást vállal. Megkeresések „Francia” jelígre a kiadóba. 1564

AKADÉMIAI módszerű zongoraoktatást vállal végző növendék. Házhoz megy. Lorsch, Horthy-ut 34. 1568

NEVELŐNÖT keresek III. elemi iskolás leánykám mellé. Ajánlatok Kornfeld, Debrecen, Burgundia-u. 4. 1579

JÓ HÁZBÓL való, lehetőleg német és varráshoz értő jámbor zsidó leány gyermekek mellé felvétetik orthodox családnál Győrött. Ajánlatok „Győr” jelígre a kiadóba. 810

HÁZASSÁGOKAT előkelő körökben diszkréten ajánl jobb összeköttetéssel bíró Fischer irodája. Megbeszélés mindennap 9—5-ig Dohány-u. 68. III. 14. 1551

FÖLDBIRTOKOS férjhez adná szép fiatal leányát vallásosabb uriemberhez. Megbízva Fischer, Dohány-u. 68. III. 14. 1552

36 ÉVES urileány, számottevő vagyonnal, férjhez menne. Megbeszélés Fischernél, Dohány-u 68. III. 14. 1553

HÁZASULANDÓK, férjhezmenendők, forduljanak bizalommal Fischer-irodához. Ajánlatai megbízhatók. Dohány-utca 68. III. 14. 1555

TANITSA gyermekét zongorázni, míg fiatal és játszva tanul. Nem is tudja, hogy a tanításra fordított kiadás milyen busásan fog kamatozni. Sokszorosan bevált módszer szerint tanít felnőtteket is zongorahasználattal, lelkiismeretes zongoratanítónő, Podmaniczky-utca 21. II. 26. (Nyugati pályaudvarral szemben). 801

ÖCSÉM, 40 éves uriember részére, ki önálló uriszabó és egymillió vagyon felett rendelkezik, egy szerény 30 éves leányt keresek, megfelelő hozománnyal, esetleg benősülne. Ajánlatok „Komoly 45” jelíge alatt a kiadóhivatalba. 1581

ALLAMILAG képesített okl. hegedűtanárnő, akit zsidó volta miatt állásából kiűzték, — lakásért, esetleg ellátásért hegedűoktatást nyújt. Leveleket: „Mendelssohn” jelígre a kiadóhivatalba.

ÖCSÉM, budapesti gyár üzemvezetője, 29 éves, intelligens, a legjobb családból, megnősülne feltétlenül intelligens, hozománnyal rendelkező urileánnyal, esetleg válalathoz benősülne. Leveleket diszkréten kezelünk. „Idealista” jelíggel a kiadóba. 1565

SOKOLDALU elfoglaltságomnál és házassági szándékomnál fogva ismeretséget keresem ez uton egy fiatal, vallásos, feltétlen művelt, testi és lelki épséggel bíró urileánynak. En 27 éves, katonaviselt, önálló és uri existenciát biztosító szép üzlettel és lakással rendelkező ember vagyok. Csak teljes című, komoly leveleket vehetek figyelembe, amit e lap továbbít „Lion Lea” jelígen. 797

ÖNÁLLÓ szabónő, izr., 3 szobás berendezett szép lakással, kelengye, arcan kis szépséghibája van, megismérkedne házasság céljából intelligens uriemberrel. Kis testi hiba, gyermek nem akadály. Levelek „Szeretet” jelígre a kiadóhivatalba. 1580

AMERIKAI állampolgár, amerikai utlevéllel, ki az amerikai piacot teljesen ismeri és jelenleg Magyarországon lakik, összeköttetést keres, — esetleg társul — egy exportképes céggel, melynek megbízásait közvetítené. Cím: „Amerika” jelígre a kiadóhivatalba. 1573

Főszerkesztő: Dr. Szabolcsi Lajos.
Felelős szerkesztő: Dr. Gedő Árpád.
Felelős kiadó: Gáspár Márk, igazgató.

A Magyar Nemzet Műhelyeinek R-T. körtorgógépein, Budapest, VI., Aradi-u. 8.